

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุดการสอนคำพื้นฐานประกอบรูปภาพจริง เรื่อง ชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนคำพื้นฐานระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยจากเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
 - 1.1 ความหมายของชุดการสอน
 - 1.2 แนวคิดและหลักการของชุดการสอน
 - 1.3 ประเภทของชุดการเรียนการสอน
 - 1.4 องค์ประกอบของชุดการสอน
 - 1.5 ประโยชน์ของชุดการสอน
 - 1.6 คุณค่าของชุดการสอน
 - 1.7 ขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน
 - 1.8 ส่วนประกอบและการเขียนคู่มือครู
 - 1.9 หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติหรือคู่มือนักเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอ่าน
 - 2.2 ความหมายของการอ่าน
 - 2.3 ลักษณะของนักอ่านที่ดี
 - 2.4 ความมุ่งหมายในการอ่าน
 - 2.5 องค์ประกอบของการอ่าน
 - 2.6 หลักพื้นฐานในการอ่าน
 - 2.7 ประเภทของการอ่าน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
 - 3.1 ความหมายของการเขียน
 - 3.2 จุดประสงค์ในการเขียน
 - 3.3 หลักการเขียน
 - 3.4 องค์ประกอบของการเขียน
 - 3.5 เทคนิคและวิธีการสอนเขียน

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.2 สาเหตุของความพิการ

4.3 การป้องกันความพิการ

4.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.5 ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

1.1 ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอน คือ การนำเอาระบบสื่อประสม (Multi-media) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ชุดสอนนิยมจัดไว้ในกล่อง หรือซองเป็นหมวด ๆ ภายในชุดการสอน ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดการสอน สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ อาทิเช่น รูปภาพ สไลด์ เทป แผ่นคำบรรยาย ฯลฯ ในการสร้างชุดการสอนนี้จะใช้วิธีระบบเป็นหลักสำคัญด้วย จึงทำให้มั่นใจได้ว่าชุดการสอนจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจพร้อมที่จะสอนอีกด้วย

1.2 แนวคิดและหลักการของชุดการสอน

แนวคิดและหลักการของชุดการสอน มีดังนี้

- 1) การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนแนวการเรียนการสอน จากการยึดครูเป็นหลักมาเป็นจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนเอง เปลี่ยนจากการใช้สื่อเพื่อช่วยครูสอน มาเป็นใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยผู้เรียนเรียน
- 3) ยึดทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการจัดระบบการผลิตสื่อในรูปของชุดการสอน ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้

1.3 ประเภทของชุดการเรียนการสอน

ประเภทของชุดการเรียนการสอน มีดังนี้

- 1) ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย หรือชุดการสอนสำหรับครู

เป็นชุดการสอนสำหรับใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ภายในกล่องจะประกอบด้วยสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการบรรยาย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยจะแบ่งเนื้อหาตามหัวข้อที่จะบรรยายและประกอบกิจกรรมตามลำดับชั้น ดังนั้น สื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน หรือได้ยินกันอย่างทั่วถึง เช่น แผ่นภาพโปสเตอร์ สไลด์ แผนภูมิ แผนภาพ โทรทัศน์ เอกสารประกอบการบรรยายและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายตามปัญหาและหัวข้อที่ครูกำหนดไว้

2) ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม หรือชุดการสอนที่ใช้กับศูนย์เรียน

เป็นชุดการสอนแบบกิจกรรม ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยระบบการผลิตสื่อการสอนตามหน่วยและหัวเรื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 - 7 คนในห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มนี้ ประกอบด้วยชุดย่อย ๆ ตามจำนวนศูนย์ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์จะจัดสื่อการสอนไว้ในรูปของสื่อประสม อาจเป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับกลุ่มผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกัน

3) ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพหรือชุดการเรียนรู้

เป็นชุดการสอนที่มีการจัดระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่ระบุไว้โดยผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความสนใจและตามอัตราการเรียนรู้ของแต่ละคน ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง หรือผู้เรียนอาจนำชุดการสอนประเภทนี้ไปศึกษาเองที่บ้านได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริม และฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1.4 องค์ประกอบของชุดการสอน

องค์ประกอบของชุดการสอน มีดังนี้

- 1) คู่มือและแบบปฏิบัติ สำหรับครูผู้ใช้ชุดการสอนและผู้เรียนที่ต้องเรียนจากชุดการสอน
- 2) คำสั่งหรือการมอบหมายงาน เพื่อกำหนดแนวทางของการเรียนให้นักเรียน
- 3) เนื้อหาสาระ ซึ่งบรรจุอยู่ในรูปของสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4) การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ และผลของการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการใช้ดังนี้

4.1) ขั้นตอนสอบก่อนเรียน ควรจะมีการตรวจสอบความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนก่อน

4.2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ในขั้นนี้ผู้สอนควรนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเป็นการเตรียมตัวผู้เรียน

ก่อนเรียน

4.3) ชั้นประกอบกิจกรรม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี แต่คำสั่งที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามนั้นควรมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย

4.4) ชั้นสรุปและทดสอบหลังเรียน เพื่อให้ทราบว่าหลังจากที่ผู้เรียนเรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ในเรื่องหรือไม่ และ ยังทำให้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

1.5 ประโยชน์ของชุดการสอน

ประโยชน์ของชุดการสอน มีดังนี้

- 1) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล
- 2) ช่วยจัดปัญหาการขาดแคลนครู
- 3) ช่วยในการศึกษาอกระบบโรงเรียน
- 4) ลดภาระและสร้างความมั่นใจให้กับครู
- 5) เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน
- 6) ช่วยให้สามารถวัดผลได้ตามความมุ่งหมาย
- 7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น
- 8) ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
- 9) ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

1.6 คุณค่าของชุดการสอน

คุณค่าของชุดการสอน มีดังนี้

- 1) ช่วยสร้างความสนใจ เนื่องจากผู้เรียนจะประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนได้ตามความสนใจ และตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง
- 3) ส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบตนเองและสังคม
- 4) ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายมาเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ และใช้ชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แทนครู
- 5) แก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามโอกาสที่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน

6) สร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครู เพราะในการผลิตชุดการสอนนั้นได้จัดระบบการใช้สื่อการสอน ทั้งการผลิตสื่อการสอน กิจกรรม ตลอดจนข้อเสนอแนะการใช้สำหรับผู้สอน สามารถนำไปใช้ได้ทันที

7) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องหรือการศึกษาตลอดชีพ เพราะสามารถนำชุดการสอนไปศึกษาด้วยตนเองได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่

8) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพราะชุดการสอนได้ผลิตขึ้นโดยใช้วิธีระบบและกลุ่ม ผู้มีความรู้ความสามารถ มีการทดลองใช้จนแน่ใจว่าใช้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วจึงนำออกใช้

1.7 ขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน

ขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน มีดังนี้

- 1) กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์
- 2) กำหนดหน่วยการสอน
- 3) กำหนดหัวเรื่อง
- 4) กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์
- 6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
- 7) กำหนดแบบประเมินผล
- 8) เลือกและผลิตสื่อการสอน
- 9) หาประสิทธิภาพชุดการสอน
- 10) การใช้ชุดการสอน

1.8 ส่วนประกอบและการเขียนคู่มือครู

ส่วนประกอบและการเขียนคู่มือครู มีดังนี้

- 1) คำนำ
- 2) ส่วนประกอบของชุดการสอน
- 3) คำชี้แจงสำหรับผู้สอน
- 4) สิ่งสำหรับผู้สอนและผู้เรียนต้องเตรียม
- 5) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน
- 6) การจัดห้องเรียน
- 7) แผนการสอน
- 8) เนื้อหาสาระของชุดการสอน
- 9) แบบฝึกหัดปฏิบัติหรือกระดาดตอบคำถาม
- 10) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

1.9 หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติหรือคู่มือนักเรียน

หลักในการเขียนแบบฝึกปฏิบัติหรือคู่มือนักเรียน มีดังนี้

- 1) มีคำชี้แจงในการใช้แบบฝึกปฏิบัติ
- 2) มีตารางปฏิบัติงานที่ผู้เรียนจะวางแผนไว้เอง
- 3) ควรมีแผนการสอนโดยสังเขป
- 4) เตรียมเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมให้ตรงกัน โดยใช้หมายเลขหรือรหัส
- 5) ออกแบบให้สะดวกต่องานอ่าน
- 6) เนื้อหาในแบบฝึกปฏิบัติควรให้ตรงกับเนื้อหา (บุญเกื้อ วรรหาเวช, 2543)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการอ่าน

การอ่านที่ตื้นเขินเกิดจากทักษะการฝึกฝนและการเรียนรู้ การอ่านเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารด้วยการเขียนกับผู้อ่าน โดยอาศัยตัวหนังสือเป็นสื่อ ผู้อ่านจึงเกิดความรู้ ความคิดและประสบการณ์ สามารถนำความรู้ ความคิดและประสบการณ์เหล่านั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ผลจากการอ่านที่ผู้อ่านได้รับนั้นย่อมได้รับผลแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านจะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านได้

2.2 ความหมายของการอ่าน

การอ่านคือการรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์จากสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อรับรู้ว่าคุณเรียนคิดอะไรและพูดอะไร โดยที่ผู้อ่านต้องเริ่มทำความเข้าใจลิ ประโยค ซึ่งรวมอยู่ในย่อหน้า แต่ละย่อหน้า แล้วรวมเป็นเรื่องเดียวกัน

สุพรรณิ วราทร กล่าวสรุปความหมายของการอ่านว่า การอ่านเปรียบเหมือนการถอดรหัส อันเป็นผลจากการเห็นสัญลักษณ์หรือข้อความ การอ่าน เน้นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน ซึ่งการอ่านนั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

- 1) การรับรู้ ได้แก่การรับรู้คำ คือแปลสัญลักษณ์ที่เน้นลายลักษณ์อักษรได้
- 2) การมีความเข้าใจ มี 3 นัย คือ

2.1) การประสานความหมาย คือการกำหนดความหมายให้สัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร

2.2) ความเข้าใจทางภาษา หมายถึง เข้าใจข้อความที่อ่านซึ่งต้องอาศัยทักษะการอ่านบางประการ

2.3) การตีความ เป็นการประมวลผลความคิดจากเนื้อหาต่าง ๆ ในข้อเขียนรับความเข้าใจ โดยเชื่อมโยงจากสิ่งที่อ่านทั้งหมด ทำให้เกิดความเข้าใจในสารที่นำเสนอ

3) การมีปฏิริยาต่อสิ่งที่อ่าน เป็นเรื่องของการประเมินผลซึ่งหมายถึงการพิจารณา วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงจากการอ่าน (สุพรรณิ วราทร, 2545)

สรุป การอ่าน หมายถึง การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์จากสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อรับรู้ ผู้เรียนคิดอะไรและพูดอะไร การอ่าน เน้นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน มีทั้ง การรับรู้ การมีความเข้าใจ และการมีปฏิริยาต่อสิ่งที่อ่าน

2.3 ลักษณะของนักอ่านที่ดี

การเป็นนักอ่านที่ดีนั้นย่อมให้ประโยชน์แก่บุคคลนั้น ๆ อย่างสูงสุด ซึ่งก่อนที่จะเป็นนักอ่านที่ดีได้ ผู้อ่านควรมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านเบื้องต้นว่าต้องมีความสามารถทางภาษา รู้คำ รู้จัก ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ รู้ว่าหนังสือประเภทใดควรใช้การอ่านอย่างไร รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และรู้แหล่งของหนังสืออีกด้วย การมีความรู้เรื่องเหล่านี้จะช่วยพัฒนาให้เป็นนักอ่านที่ดีได้ ซึ่งนักอ่านที่ดีนั้น สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ ได้กล่าวไว้ดังนี้

- 1) มีความตั้งใจ หรือมีสมาธิแน่วแน่ในการอ่าน
- 2) มีความอดทน หมายถึง สามารถอ่านหนังสือได้ในระยะเวลาอันยาวนานโดยไม่เบื่อ
- 3) อ่านได้เร็วและเข้าใจความหมายของคำ
- 4) มีความรู้พื้นฐานพอสมควร ทั้งด้านความรู้ทั่วไป ถ้อยคำ สำนวนโวหาร ฯลฯ
- 5) มีนิสัยจดบันทึก รวบรวมความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่าน
- 6) มีความจำดี คือ จำข้อมูลของเรื่องได้
- 7) มีความรู้เรื่องการหาข้อมูลจากห้องสมุด เพราะจะช่วยประหยัดเวลาในการหาข้อมูล
- 8) ชอบสนทนากับผู้มีความรู้และนักอ่านด้วยกัน
- 9) หมั่นทบทวน ติดตามความรู้ที่ต้องการทราบหรือข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 10) มีวิจรรย์ญาณในการอ่าน คือ แยกเนื้อหาข้อเท็จจริง เพื่อกันสิ่งที่เป็นประโยชน์ไว้ใช้

ต่อไปในอนาคต

2.4 ความมุ่งหมายในการอ่าน

การรู้ความมุ่งหมายในการอ่าน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะการอ่านเร็ว และการอ่าน เพื่อได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ การที่ผู้อ่านรู้ว่าอ่านเพื่ออะไร จะทำให้สามารถเลือกสื่อการอ่านได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปการอ่านมีความมุ่งหมายดังนี้

1) อ่านเพื่อความรู้ เน้นการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดความรู้ ซึ่งการอ่านเพื่อความรู้มีหลายลักษณะ เช่น

1.1) อ่านเพื่อหาคำตอบ เช่น อ่านกฎ ระเบียบ คำแนะนำ ตำรา หนังสืออ้างอิง ฯลฯ

1.2) อ่านเพื่อรู้ข่าวสารและข้อมูล เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เอกสาร โฆษณา และประชาสัมพันธ์

1.3) อ่านเพื่อประมวลสาร ได้แก่ อ่านเอกสาร วารสาร หนังสืออื่น ๆ เพื่อสิ่งที่ต้องการรู้ และนำมาประมวลสารเข้าด้วยกัน

การอ่านเพื่อความรู้มีประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะสนองตอบความต้องการด้านต่าง ๆ แล้วยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความมั่นใจอันมีผลต่อบุคลิกภาพ ในบางครั้งสารที่อ่านยังให้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพอีกด้วย

2) อ่านเพื่อศึกษา เป็นการอ่านอย่างจริงจัง เช่น การอ่านตำรา และหนังสือวิชาการต่าง ๆ

3) อ่านเพื่อความคิดเป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจสาระของเนื้อเรื่องเป็นแนวทางในการริเริ่มสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นความคิดอันได้ประโยชน์จากการอ่าน

4) อ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นการอ่านเพื่อความรู้อย่างลึกซึ้ง ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ เช่น การอ่านบทความ ข่าว เป็นต้น

5) อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านเพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เป็นการผ่อนคลาย เพื่อให้เกิดความรื่นรมย์ การอ่านชนิดนี้ไม่ได้จำกัดว่าอ่านเอกสารชนิดใด ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้อ่านเป็นสำคัญ บางคนอาจชอบอ่านหนังสือธรรมะเพื่อความเพลิดเพลิน บางคนอาจชอบอ่านเรื่องสั้น นวนิยายก็ได้

6) อ่านเพื่อใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การอ่านที่ไม่ได้มุ่งหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ เป็นการอ่านเมื่อมีเวลาว่างขณะรอคอยกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การนั่งคอยบุคคลที่ไปพบ อาจอ่านหนังสือพิมพ์หรือสารคดีอื่นใดก็ได้ การอ่านชนิดนี้สามารถหยุดอ่านได้ทันทีโดยไม่ทำลายความต่อเนื่องหรือสมาธิในการอ่าน

2.5 องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่สำคัญและมีความซับซ้อน โดยมีองค์ประกอบหลายชนิดที่ช่วยให้การอ่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้คือ

1) การเข้าใจความหมายของคำผู้อ่านต้องมีความเข้าใจในความหมายที่ถูกต้องของคำศัพท์ทุกคำ

2) การเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ ความหมายของกลุ่มคำนั้นจะช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของเนื้อความอย่างต่อเนื่อง

3) การเข้าใจประโยค หมายถึงการนำความหมายของกลุ่มคำแต่ละกลุ่มมาสัมพันธ์กันจนได้ความหมายเป็นประโยค

4) การเข้าใจย่อหน้า ผู้อ่านต้องเข้าใจข้อความในแต่ละย่อหน้า และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของย่อหน้าทุกย่อหน้าอันจะทำให้เข้าใจความสำคัญของเรื่องได้ทั้งหมด

2.6 หลักพื้นฐานในการอ่าน

การอ่านที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็น การอ่านหนังสือทั่วไปที่สามารถใช้ได้กับงานเขียนทุกประเภทและทุกวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว มีการกำหนดขั้นตอนการอ่านไว้ดังนี้

- 1) ขั้นวางแผนเป้าหมาย ก่อนการอ่านหนังสือทุกครั้งผู้อ่านต้องกำหนดเป้าหมายในการอ่านของตนไว้ให้แน่นอน เมื่อทราบว่าตนจะอ่านหนังสือนั้นไปเพื่อเป้าหมายใดก็ควรตั้งใจอ่านให้ดี เช่น หากต้องการอ่านเพื่อรู้รายละเอียด ก็ควรเก็บสาระของการอ่านให้ได้
- 2) ขั้นสำรวจข้อมูล ผู้อ่านควรให้ความสนใจเกี่ยวกับผู้แต่ง เวลาที่แต่ง เวลาที่จัดพิมพ์ จำนวนครั้งที่พิมพ์ โรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ เพื่อจะได้ทราบเกี่ยวกับภูมิหลังของหนังสือเล่มนั้น ๆ เช่น หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 1 เวลาผ่านไป 5 ปี ยังไม่มียอดพิมพ์จำหน่ายเพิ่มเติม แสดงว่าย่อมได้รับความสนใจน้อยกว่าหนังสือที่จัดพิมพ์ในเวลา 1 เดือน แต่มีการพิมพ์เพิ่มเติมเป็นครั้งที่ 2 หรือ 3 และในจำนวนเล่มที่พิมพ์แต่ละครั้งมากกว่า ดังนั้น หากจะเลือกใช้หนังสือที่มีเนื้อหาเดียวกันควรเลือกหนังสือที่ยอดพิมพ์และครั้งที่พิมพ์มากกว่า หรือหนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์ใหม่ย่อมน่าสนใจกว่า เพราะเนื้อหาย่อมทันสมัยมากกว่า
- 3) ขั้นสังเกตส่วนประกอบ ส่วนประกอบของหนังสือในที่นี้ เช่น คำนำ ช่วยทำให้รับรู้จุดมุ่งหมายของผู้เขียน สารบัญ ช่วยให้ผู้รู้เนื้อหาสาระที่สำคัญของหนังสือเล่มนั้นอย่างรวดเร็ว หนังสือบางเล่มมีดัชนีท้ายเล่ม ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจรายละเอียดของคำที่ต้องการค้นว่าอยู่ที่หน้าใดของหนังสือ ส่วนภาคผนวกนั้น อาจมีหรือไม่มีก็ได้เพราะภาคผนวกจะรวบรวมสาระที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนั้นที่ควรทราบเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีอภิธานศัพท์ ซึ่งจะรวมคำศัพท์ยาก ๆ ไว้ การพลิกดูจะทำให้เข้าใจความหมายของคำได้รวดเร็วและทำให้อ่านหนังสือเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น ส่วนบรรณานุกรมในหนังสือตำราวิชาการ รายงาน ทำให้อ่านสามารถทราบแหล่งที่มาของข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือเล่มนั้น และช่วยให้สามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 4) ขั้นอ่านอย่างมีสมาธิ เมื่อผ่านขั้นตอนต่าง ๆ มาแล้ว ผู้อ่านก็ควรอ่านอย่างมีสมาธิจะช่วยให้ได้ประโยชน์จากการอ่านมากขึ้น
- 5) ขั้นตั้งคำถามทบทวน ในขณะที่อ่าน ผู้อ่านควรทบทวนอยู่ตลอดเวลา โดยการตั้งคำถามถามตัวเองว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม และค้นหาคำตอบให้ได้ จะเป็นการตรวจสอบว่าการอ่านของเราประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

2.7 ประเภทของการอ่าน

การอ่านแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง

- 1) การอ่านในใจ คือการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด ความเข้าใจ และนำความคิดความเข้าใจที่ได้นั้นไปใช้เป็นประโยชน์ ประเภทของการอ่านดังต่อไปนี้คือ

1.1) การอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานของการอ่านในใจที่มุ่งคุณค่าทางสติปัญญา แบ่งการอ่านชนิดนี้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1.1) การอ่านจับใจความส่วนรวม เป็นการอ่านเพื่อเข้าใจเนื้อหาส่วนรวม เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการอ่านอย่างรวดเร็ว

วิธีการอ่าน

- 1) สังเกตส่วนประกอบของงานเขียน เช่น ชื่อเรื่อง คำนำวัตถุประสงค์ ของผู้เขียนว่าเป็นงานเกี่ยวกับอะไร และเขียนเพื่ออะไร
- 2) วิเคราะห์จุดมุ่งหมายงานเขียนว่าเขียนด้วยวัตถุประสงค์ใด
- 3) จัดลำดับเนื้อหาใหม่ตามความสำคัญ
- 4) ใช้การตั้งคำถามกว้าง ๆ ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม เพื่อหาความสัมพันธ์ในการดำเนินเรื่อง

1.1.2) การอ่านจับใจความสำคัญ ใจความสำคัญคือใจความหลักของเรื่องเป็นการอ่านที่ละเอียดมากขึ้น เพื่อจับใจความสำคัญของงานเขียนแต่ละย่อหน้า

วิธีการอ่านจับใจความสำคัญ

- 1) อ่านวิเคราะห์คำหรือประโยค โดยการตีความหมายของศัพท์ยากในข้อเขียน
- 2) วิเคราะห์จุดมุ่งหมายงานเขียนว่าเขียนด้วยวัตถุประสงค์ใด
- 3) วิเคราะห์น้ำเสียงว่าเป็นไปในทำนองใด ประชดประชัน ล้อเลียน ฯลฯ
- 4) วิจาร์ณเนื้อหาสาระของงานเขียน

1.2) การอ่านตีความ คือ การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญาตีความหมายของคำและข้อความทั้งหมด โดยพิจารณาถึงความหมายโดยนัย หรือความหมายแฝงที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมาย ซึ่งทั้งนี้ผู้อ่านจะสามารถตีความหมายของคำสำนวนได้ถูกต้องหรือไม่จำเป็นต้องอาศัยเนื้อความแวดล้อมของข้อความนั้น ๆ บางครั้งต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ปัจจุบันเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจการอ่านตีความมีหลักเกณฑ์ในการอ่านดังนี้

การอ่านตีความอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อ่านต้องพิจารณาความหมายโดยอาศัยบริบท น้ำเสียงของผู้เขียน เจตคติ ภูมิหลังของเหตุการณ์ประกอบด้วย

ข้อปฏิบัติในการอ่านตีความ

- 1) อ่านเรื่องให้ละเอียดโดยพยายามจับประเด็นสำคัญของเรื่องให้ได้
- 2) หาเหตุผลอย่างรอบคอบเพื่อพิจารณาว่ามีความหมายถึงสิ่งใด
- 3) ทำความเข้าใจกับถ้อยคำที่ได้จากการตีความ
- 4) เรียบเรียงถ้อยคำให้มีความหมายชัดเจนและมีเหตุผลเป็นหลักสำคัญ

1.3) การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ การอ่านชนิดนี้เป็นการอ่านที่ค่อนข้างยาก เพราะต้องใช้การหาเหตุผลมาใช้ในการวิจารณ์

ข้อควรปฏิบัติในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

- 1) พิจารณาความหมายของข้อความที่อ่าน
- 2) พิจารณาความต่อเนื่องของประโยคว่ามีเหตุผลสอดคล้องกันหรือไม่
- 3) พิจารณาความต่อเนื่องของใจความหลักและใจความรอง
- 4) แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นและความรู้สึก
- 5) พิจารณามีความรู้เนื้อหา หรือมีความคิดแปลกใหม่ น่าสนใจหรือไม่

1.4) การอ่านวิเคราะห์ การอ่านชนิดนี้เป็นการอ่านเพื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เป็นการแยกแยะทำความเข้าใจองค์ประกอบหรือโครงสร้างของหนังสือแต่ละประเภท

ข้อควรปฏิบัติในการอ่านวิเคราะห์

- 1) ศึกษารูปแบบของงานประพันธ์ว่าเป็นรูปแบบใด
- 2) แยกเนื้อเรื่องออกเป็นส่วน ๆ ให้เห็นว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร
- 3) แยกพิจารณาแต่ละส่วนให้ละเอียดลงไปว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 4) พิจารณากลวิธีในการนำเสนอ

การวิเคราะห์การอ่านจะต้องคำนึงถึงรูปแบบ กลวิธีในการประพันธ์ เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องและสำนวนภาษา การอ่านวิเคราะห์ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) ดูรูปแบบงานประพันธ์ว่าใช้รูปแบบใด อาจเป็นนิทาน บทละคร นวนิยาย เรื่องสั้น บทความ บทละคร ฯลฯ
- 2) แยกเนื้อเรื่องเป็นส่วนๆ ให้เห็นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร
- 3) พิจารณาแต่ละส่วนให้ละเอียดลงไปว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 4) พิจารณาให้เห็นว่าผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอเรื่องอย่างไร

1.5) การอ่านเพื่อประเมินคุณค่า การอ่านวิธีนี้ หมายถึงการที่ผู้อ่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ในการประเมินค่างานเขียนซึ่งอาจจะมีเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวเข้าร่วมด้วยการประเมินคุณค่าที่ดีต้องปราศจากอารมณ์และในการประเมินคุณค่านั้นต้องประเมินตามลักษณะของหนังสือด้วย เช่น ถ้าเป็นตำรา เอกสารทางวิชาการต้องประเมินในเรื่องความรู้ การใช้ภาษา ฯลฯ ถ้าเป็นหนังสือสารคดีหรือบทความ ควรประเมินความคิดเห็นของผู้เขียน หรือหนังสือพิมพ์ต้องประเมินจากความน่าเชื่อถือของข่าว และอคติของผู้เขียน การอ่านประเมินค่า มีวิธีการอ่านดังนี้

- 1) พิจารณาความถูกต้องของภาษาจากเรื่องที่อ่าน ภาษาที่ไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนไปจากความหมายที่แท้จริง ความถูกต้องของภาษามีหลายลักษณะ เช่น การใช้

คำผิดความหมาย การเรียงคำในประโยคผิด การไม่รู้จักเว้นวรรคตอน เป็นต้น นับเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสื่อความหมาย

2) พิจารณาความต่อเนื่องของประโยค ว่าเป็นข้อความที่ไปกันได้ ไม่ขัดแย้งกัน หรือข้อความที่ให้ความก้าวหน้าแก่กัน หากข้อความใดมีเนื้อหาสับสนวุ่นวาย ไม่เข้ากับหลักสามข้อนี้ ให้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรอ่าน

3) พิจารณาความต่อเนื่องของความหมาย ความหมายที่ต่อเนื่องต้องมีแกนหลักในการเชื่อมโยงความหมาย เช่น การเขียนชีวประวัติ อาจใช้ช่วงเวลาของชีวิตเป็นแกนหลัก เป็นต้น

4) เมื่ออ่านแล้วต้องแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น และความรู้สึก จากเรื่อง ที่อ่านดังตัวอย่าง เช่น “ประเทศหนึ่งๆต่างมีระบอบการปกครองแตกต่างกันออกไป ประเทศรัสเซียได้ ชื่อว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบสังคมนิยม ไม่มีศาสนา ไม่มีพระมหากษัตริย์ ถ้าข้าพเจ้าต้องมีชีวิตอยู่ที่นั่นคงจะอดอดใจมิใช่น้อย เพราะข้าพเจ้าถือว่า ทั้งสองสถาบันนี้คือ ศูนย์รวมจิตใจของคน” ข้อเท็จจริง - ประเทศหนึ่งๆต่างมีระบอบการปกครองของตนเองไม่เหมือนประเทศอื่น ประเทศ รัสเซียมีการปกครองตามระบอบสังคมนิยม ไม่มีศาสนา ไม่มีพระมหากษัตริย์ ความรู้สึก - ถ้าข้าพเจ้า ต้องมีชีวิตอยู่ที่นั่นคงจะอดอดใจมิใช่น้อย

5) พิจารณาความสัมพันธ์ของหลักการและตัวอย่าง ว่ามีความจริงเพียงไร สมเหตุสมผลหรือไม่ ก่อนที่จะเชื่อในเรื่องที่อ่านนั้น

6) ประเมินข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และความรู้สึก วิเคราะห์ความเป็นไปใน ความคิดของผู้เขียน กับความคิดเห็นส่วนตัวของเรา ผลลัพธ์แห่งการประเมินนั้นจะเป็นความคิด สร้างสรรค์ให้กับเราหรือไม่

การอ่านทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมาเป็นการอ่านในใจซึ่งมีหลักฝึกฝนการอ่านในใจ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดเวลาในการอ่านหนังสือไว้แน่นอน เช่น กำหนดไว้ว่าจะอ่าน 5 นาที เมื่อครบกำหนดเวลา ลองตรวจสอบดูว่าอ่านได้กี่หน้า แล้วทดลองจับเวลาในการอ่านครั้งต่อไป แล้วตรวจสอบดูว่าจำนวนหน้าที่ย่านได้เพิ่มจำนวนขึ้นหรือไม่

2) ฝึกการเคลื่อนไหวของสายตา ซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวของสายตาและการฝึก ใช้สายตาให้อ่านได้รวดเร็วมีดังนี้

2.1) การจับตา หมายถึงการที่สายตาจับอยู่ที่ข้อความเป็นจุด ๆ ผู้ที่อ่าน ชำนาญใน 1 บรรทัดจะจับตาน้อยครั้งและใช้เวลาน้อย

2.2) ช่วงสายตา หมายถึงระยะห่างจากจุดที่จับตาจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง คนที่อ่านไม่ชำนาญช่วงสายตาจะแคบจะจับตาแทบทุกตัวอักษร

2.3) การย้อนกลับ การกวาดสายตาย้อนกลับข้อความที่อ่านผ่านไปแล้วยังนั้น คนที่อ่านไม่ชำนาญจะย้อนสายตากลับไปอ่านข้อความเดิม เพราะไม่มั่นใจว่าอ่านถูกหรือไม่ ทำให้เสียเวลา นักอ่านที่ดีต้องกวาดสายตาย้อนกลับในแต่ละบรรทัดน้อยครั้งที่สุด หรือแทบไม่มีเลย

3) การเปลี่ยนบรรทัด ผู้ที่อ่านอย่างชำนาญเมื่อเปลี่ยนบรรทัด ย่อมเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำโดยไม่ต้องอาศัยการชี้ด้วยนิ้ว หรือการใช้ไม้บรรทัดวางคั่นเพื่อกันหลงบรรทัด

4) ทดสอบความเข้าใจเมื่ออ่านจบโดยอาจทดสอบเป็นระยะ ๆ หรือทดสอบเมื่ออ่านจบเรื่องแล้วก็ได้

5) ศึกษาเรื่องความหมายของคำศัพท์ที่อยู่เสมอ โดยอาศัยการค้นคว้า จดบันทึก จะช่วยให้มีความรู้เรื่องวงศัพท์กว้างขวางและเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องรวดเร็วยิ่งขึ้น

6) หลีกเลี่ยงนิสัยการอ่านที่ไม่ดี ทั้งการทำปากขมุขมิบ การใช้มือชี้ หรือการย้อนกลับไปอ่านอย่างซ้ำ ๆ

7) ฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้การอ่านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

การอ่านออกเสียง

2) การอ่านออกเสียง หมายถึง การอ่านข้อความโดยการเปล่งเสียงออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อความนั้น ๆ ด้วยการอ่านออกเสียงแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1) การอ่านออกเสียงปกติ เป็นการอ่านออกเสียงตามปกติทั่วไป อ่านได้ทั้งบทร้อยแก้ว และร้อยกรอง เช่น อ่านข่าว อ่านประกาศ อ่านตีบท อ่านสารคดี อ่านข้อความประกอบภาพนิ่ง หรืออ่านบทภาพยนตร์ ฯลฯ

ข้อควรปฏิบัติในการอ่านออกเสียงตามปกติ

- 1) ทำความเข้าใจกับเรื่องที่จะอ่านก่อนการอ่านจริง
- 2) ออกเสียงชัดเจน ดังพอประมาณ มีลีลาจังหวะในการอ่านอย่างเหมาะสม
- 3) แบ่งวรรคตอนได้ถูกต้อง
- 4) อ่านออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี

2.2) อ่านทำนองเสนาะ การอ่านทำนองเสนาะเป็นการอ่านออกเสียงบทร้อยกรองหรือวรรณคดีไทยให้ไพเราะน่าฟัง มุ่งให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง เกิดอารมณ์ จินตนาการ คล้อยตามบทร้อยกรองนั้น ๆ ด้วย

หลักเกณฑ์ในการอ่านทำนองเสนาะ

- 1) ต้องรู้จักลักษณะคำประพันธ์ที่จะอ่านก่อนว่าบังคับฉันทลักษณ์อย่างไร
- 2) อ่านให้ถูกต้อง
- 3) ควรมีน้ำเสียงและลีลาในการอ่านที่ดี
- 4) ออกเสียงแต่ละคำถูกต้องชัดเจน (สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์, 2548)

การอ่าน มีความสำคัญต่อการใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ผู้อ่านสามารถพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา การทำงาน การดำเนินชีวิตในสังคม และสามารถนำข้อมูลจากการที่ได้รับจากการอ่านมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันให้มีศักยภาพได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

3.1 ความหมายของการเขียน

การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกนึกคิด เรื่องราว ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้อื่นโดยใช้ตัวอักษรเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด

การเขียนเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์เพื่อสื่อไปยังผู้รับได้อย่างกว้างไกล นอกจากนั้นการเขียนยังมีคุณค่าในการบันทึกเป็นข้อมูลหลักฐานให้ศึกษาได้ยาวนาน

3.2 จุดประสงค์ในการเขียน

จุดประสงค์ในการเขียนมีหลายประการตามความต้องการของผู้เขียนซึ่งจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการเขียน จุดประสงค์ในการเขียนโดยทั่วไปมีผู้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ กล่าวถึงจุดประสงค์ในการเขียนไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเล่าเรื่อง บอกเรื่องราวต่าง ๆ จากประสบการณ์ เช่น เล่าประวัติ เล่าเหตุการณ์ เล่าประสบการณ์ชีวิต เล่าเรื่องราวตามลำดับเหตุการณ์ บันทึกเหตุการณ์ บันทึกประจำวัน
- 2) เพื่อแสดงความคิดเห็นและแนะนำ เช่น แสดงแนวคิดจากการอ่าน แสดงอารมณ์และความรู้สึก แสดงความคิดอย่างเสรีและเชิงสร้างสรรค์ แสดงความเห็นประกอบเหตุผล แนะนำตนเอง แนะนำบุคคล แนะนำสถานที่
- 3) เพื่ออธิบายให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เช่น อธิบายเรื่องธรรมชาติ อธิบายเหตุผล อธิบายการแสดงหรือพฤติกรรมของบุคคล อธิบายวิธีการ/การปฏิบัติ อธิบายวิธีทำตามขั้นตอน
- 4) เพื่อจดบันทึกการฟัง การดูและการอ่าน จากสื่อต่าง ๆ เช่น บันทึกความรู้ บันทึกการฟัง บันทึกการอ่านหนังสือ
- 5) เพื่อการวิเคราะห์ เช่น แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ เขียนวิเคราะห์ข่าว เขียนแสดงข้อเท็จจริงและความคิดเห็น
- 6) เพื่อการวิจารณ์ เช่น วิจารณ์ตัวละคร/บทละคร/บทความ วิจารณ์เรื่องจากภาพ
- 7) เพื่อสร้างจินตนาการและความบันเทิง เช่น นิทาน เรื่องความเรียงตามจินตนาการ บรรยายภาพ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ บทละคร บทสนทนา
- 8) เพื่อการโฆษณา ชักจูงใจ เชิญชวน และประกาศแจ้งความ เช่น โฆษณาสินค้า โฆษณาหาเสียง คำอวยพร บัตรเชิญในโอกาสต่าง ๆ ประกาศของทางราชการ

9) เพื่อประโยชน์ในการเรียน เช่น เขียนสรุปความ เขียนย่อความ เขียนย่อเรื่อง เขียนสรุปความจากการฟังหรือการอ่าน

10) เพื่อการใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น จดหมาย การกรอกแบบรายการต่าง ๆ ที่มาของกระบวนการเขียน (กรมวิชาการ, 2545: 45)

3.3 หลักการเขียน

เนื่องจากหลักการเขียนเป็นทักษะที่ต้องเอาใจใส่ฝึกฝนอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญ และป้องกันความผิดพลาด ดังนั้น ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องใช้หลักในการเขียน ดังต่อไปนี้

- 1) มีความถูกต้อง คือ ข้อมูลถูกต้อง ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ
- 2) มีความชัดเจน คือ ใช้คำที่มีความหมายชัดเจน รวมถึงประโยคและถ้อยคำสำนวน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามจุดประสงค์
- 3) มีความกระชับและเรียบง่าย คือ รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำธรรมดาเข้าใจง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้ได้ใจความชัดเจน กระชับ ไม่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่าย
- 4) มีความประทับใจ โดยการใช้คำให้เกิดภาพพจน์ อารมณ์และความรู้สึกประทับใจมีความหมายลึกซึ้งกินใจ ชวนติดตามให้อ่าน
- 5) มีความไพเราะทางภาษา คือ ใช้ภาษาสุภาพ มีความประณีตทั้งสำนวนภาษาและลักษณะเนื้อหา อ่านแล้วไม่รู้สึกขัดใจ
- 6) มีความรับผิดชอบ คือ ต้องแสดงความคิดเห็นอย่างสมเหตุสมผล มุ่งให้เกิดความรู้และทัศนคติอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น นอกจากหลักการเขียนที่จำเป็นต่อการเขียนแล้ว สิ่งที่มีความจำเป็นอีกประการหนึ่งคือกระบวนการคิดกับกระบวนการเขียนที่จะต้องดำเนินควบคู่ไปกับหลักการเขียนเพื่อที่จะทำให้สามารถเขียนได้ดียิ่งขึ้น (เสนีย์ วิลาวรรณ, 2547)

3.4 องค์ประกอบของการเขียน

ในการเขียนข้อเขียนประเภทใด ๆ ก็ตาม ทั้งบทความ ย่อความ เรียงความ จดหมาย ฯลฯ ผู้เขียนจะต้องมีสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่

- 1) คำ เป็นองค์ประกอบลำดับแรกของการเขียน ผู้เขียนจะต้องมีความคิดที่จะนำคำต่าง ๆ มาเรียบเรียงและเขียนเพื่อให้ผู้อ่าน อ่านแล้วเข้าใจตามที่ผู้เขียนต้องการ ในการเขียนคำต่าง ๆ ผู้เขียนต้องพิจารณาคำที่จะใช้ในการเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา ตามพจนานุกรม และภาษาที่นิยมใช้กัน การเขียน ตัวสะกด การันต์ให้ถูกต้อง จะช่วยให้งานเขียนของผู้เขียนเป็นที่นิยมของผู้อ่านโดยทั่วไป งานเขียนบางอย่างที่ผู้เขียนไม่คำนึงถึง การเขียนที่ถูกต้อง จะทำให้ผู้อ่านเสื่อมศรัทธาและเบื่อหน่ายในงานเขียนนั้น ๆ ได้

2) ประโยค เมื่อผู้เขียนให้ความสนใจและระมัดระวังในเรื่องการเขียนคำต่าง ๆ อย่างถูกต้องก็จะช่วยให้เขียนประโยคได้ถูกต้องด้วย ทั้งนี้ เพราะประโยคประกอบด้วยคำหลายๆคำมารวมกันผู้เขียนจึงต้องผูกประโยคให้ได้ จึงจะนำไปใช้ในการเขียนประเภทต่าง ๆ ได้

3) ข้อความสั้นๆ เมื่อผู้เขียนสามารถผูกประโยคใช้คำต่าง ๆ แล้ว ในขั้นต่อไปคือเขียนข้อความสั้นๆ เพื่อสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การเขียนข้อความสั้นๆ ได้โดยผู้เขียนลำดับประโยคหลายๆประโยคเข้าด้วยกัน เช่น ผู้ใหญ่ต้องทำตัวให้เป็นหลัก

4) ข้อความยาวๆ การเขียนข้อความยาวๆผู้เขียนจะต้องสามารถเขียนข้อความสั้นๆได้จึงจะสามารถนำข้อความสั้นๆหลายๆข้อความมารวมกันหรือสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดข้อความยาวๆและข้อความยาวๆจะเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งในการเขียนเรียงความ บทความหรือการเขียนประเภทอื่น ๆ ได้เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องทำอยู่เสมอบางครั้งก็เป็นการอภิปรายในชั้นเรียนหลังจากการฟังบรรยายแล้ว บางครั้งก็มีการอภิปรายปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย

5) เนื้อหา เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่คุณเขียนต้องการจะให้ผู้อ่านทราบ เนื้อหาจะต้องมีสาระเพื่อช่วยพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะการเปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมั่นใจ เช่น ความรู้ในเรื่องการบริโภคอาหาร ผู้อ่านที่มีรูปร่างอ้วนหรือผอมก็จะนำความรู้ที่คุณเขียน เขียนมาไว้ศึกษา อาหารประเภทใดที่ผู้มีรูปร่างอ้วนไม่ควรรับประทาน อาหารประเภทใดที่ทำให้คนรูปร่างผอมรับประทานแล้วจะอ้วน ผู้อ่านจะนำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้และปฏิบัติ เพื่อให้มีรูปร่างที่ดีมาตรฐาน มีสุขภาพและบุคลิกดี

6) ภาษา คือ ถ้อยคำหรือสำนวนโวหารต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขต ภาษาที่ใช้จะต้องสละสลวยมีความละเอียดอ่อน มีความรอบคอบ และสุภาพและเป็นที่ยอมรับใช้กันคือ (1) สำนวนภาษา เช่น ขม้นกับปุน เขียนเสือให้วัวกลัว เกลือจิ้มเกลือ ตีวัวกระทบคราด (2) สำนวนเปรียบเทียบ เช่น เขาสง่างามอย่างเสาโทรเลขงามโอษฐ์ดังในไม้อ่อนขมเหมือนบอระเพ็ด ชาวเหมือนสำลี ดำเหมือนดินหม้อ

7) ความรู้สึกและแรงจูงใจ ในการเขียนผู้เขียนจะต้องใช้ความรู้สึกของตนว่าทำอะไรจึงจะให้ข้อความที่เขียนนั้นจูงใจ ให้ผู้อ่านเข้าใจในความรู้สึกที่คุณเขียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกนั้น ๆ ออกมาในงานเขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิด ความขัดแย้ง และคล้อยตามไปกับงานเขียนของผู้เขียนด้วย

3.5 เทคนิคและวิธีการสอนเขียน

เทคนิคและวิธีการสอนเขียน ไว้ดังนี้

- 1) เทคนิคการคัดลอก
- 2) เทคนิคการเติมคำให้สมบูรณ์
- 3) เทคนิคการเปลี่ยนคำให้แตกต่างไปจากเดิม
- 4) เทคนิคการเขียนตามกรอบที่กำหนดให้

- 5) เทคนิคการเรียงความแบบชี้แนะ
- 6) เทคนิคการใช้ภาพประกอบการเขียน
- 7) เทคนิคการเขียนโดยใช้ข้อมูล จากแผนผัง ตาราง กราฟและแผนภูมิ
- 8) เทคนิคการพูดปากเปล่าเพื่อเสริมการเขียน
- 9) เทคนิคการใช้บทสนทนาเพื่อเสริมการเขียน
- 10) เทคนิคการเขียนโดยใช้ทักษะสัมพันธ์ (พิตรวัลย์ โกวิทวาท, 2540)

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” (Children with Special Needs) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีสภาพร่างกาย และสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ในด้านเนื้อหา วิธีการสอน และการประเมินผล เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กปัญญาเลิศหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความสามารถเฉพาะทาง เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม และเด็กที่มีความพิการซ้ำซ้อน (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 1-2)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพ หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติ ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาการของเด็กได้ (วาริ ธีระจิตร, 2545: 3)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศด้วย (สมเกตุ อุทธโยธา, 2546: 36)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ จนทำให้ไม่สามารถที่จะเรียนประสบความสำเร็จได้เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป

4.2 สาเหตุของความพิการ

สาเหตุของความพิการที่ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ

1. สาเหตุจากพันธุกรรมหรือกรรมพันธุ์

ทางกรรมพันธุ์ โรคทางกรรมพันธุ์บางอย่างมีผลให้เกิดความพิการได้เช่น พ่อแม่บางรายมีอาการไม่สมประกอบ เช่น ตาเหล่ลูกเกิดมามีโอกาสที่จะตาเหล่ได้สูงมากขึ้นเช่นกัน พ่อแม่เป็นโรคบางอย่างซึ่งสาเหตุถ่ายทอดไปยังเด็ก ทำให้เด็กมามีตาที่ไม่สมประกอบ ไม่สามารถมองเห็นได้สาเหตุนี้อาจเกิดมาจากความผิดปกติของโครโมโซม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของยีนในร่างกายเด็กหรืออาจเกิดมาจากพันธุกรรมในลักษณะเด่น ลักษณะด้อยตามกฎของพันธุกรรม หรือการที่เด็กทารกที่มีอาการหุหนวกของทารกที่มีความพิการสืบพันธุ์จากบิดาหรือมารดาหรือบรรพบุรุษ เช่น พ่อแม่หุหนวก ลูกอาจหุหนวกหรือหลานหุหนวก

นอกจากนี้แล้วความผิดปกติของโครโมโซมซึ่งเป็นแท่งสารพันธุกรรมในคนเราจะมี 46 แท่ง ในหนึ่งเซลล์ หากจำนวนโครโมโซมมากหรือน้อยไป มักจะก่อให้เกิดปัญหา เช่น ภาวะปัญญาอ่อนหรือแท้งบ่อยๆ หรือเด็กมีความผิดปกติแต่กำเนิด ความผิดปกติของโครโมโซม คือ กลุ่มอาการดาวน์(Down Syndrome) ที่เกิดจากโครโมโซมคู่ที่ 21 เกินมา 1 แท่ง

ความผิดปกติของยีน เนื่องมาจากการเผาผลาญของสารประเภทต่างๆผิดปกติทำให้มีผลเสียบางอย่างเกิดขึ้นและไม่สามารถกำจัดออกจากร่างกายได้ จึงเป็นพิษต่อสมอง ได้แก่ โรคฟีเคยู (pku) เด็กกลุ่มนี้จะมีสีผมและสีตาอ่อนคล้ายเด็กฝรั่ง พ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิด สามารถสังเกตได้เด็กกลุ่มนี้มีไม่มากนักแต่สามารถรับการวินิจฉัยได้ก่อนอายุ 6 สัปดาห์ เด็กกลุ่มนี้จะไม่มีภาวะเด็กปัญญาอ่อนรวมถึงโรคบางอย่างได้รับการถ่ายทอดจากยีน เช่น โรคเลือดไหลไม่หยุด โรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่เกิดจากมารดาหรือบิดาเป็นพาหะ

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการของเด็กในระยะต่าง ๆ ดังนี้ ระยะก่อนคลอดหรือระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอดหรือระยะพัฒนาการ

ระยะก่อนคลอดหรือระยะตั้งครรภ์ ซึ่งมีสาเหตุจากมารดาแต่งงานหรือมีลูกคนแรกตอนที่มีอายุมาก หมายถึงมารดาที่มีอายุมากกว่า 35 ปี จึงทำให้อัตราเสี่ยงต่อการที่ลูกจะมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาค่อนข้างสูง ดังนั้นมารดาควรได้รับการตรวจน้ำคร่ำในระยะครรภ์ 3-4 เดือนเพื่อป้องกันการเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแก่ทารกได้ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากการที่มารดาได้รับอุบัติเหตุ หรือเกิดจากมารดาทำแท้งแล้วไม่ประสบความสำเร็จ มารดาได้รับสารพิษ มารดาได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อการเจริญวัยของทารก ความเครียดของมารดาในขณะตั้งครรภ์สามารถส่งผ่านถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของทารกได้ และการติดเชื้ออย่างรุนแรง เช่น หัดเยอรมัน โรคซิฟิลิส จะทำให้ทารกเกิดภาวะความบกพร่องทางร่างกายได้ หรือเกิดจากทารกมีพัฒนาการไม่เจริญเติบโตเป็นปกติตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดา

ระยะคลอด โดยทั่วไปมารดาที่มีอายุครรภ์ใกล้ครบกำหนดคลอด แพทย์จะทำการตรวจครรภ์ก่อนคลอดเพื่อป้องกันการคลอดที่ผิดปกติ หากพบความผิดปกติแพทย์จะทำการผ่าตัดเอา ทารกออกทางหน้าท้อง

โดยปกติทารกจะคลอดออกมาในลักษณะเอาหัวออกมาก่อน หากแต่จะมีทารกบางคนที่คลอดออกมาโดยเอาเท้าออกมาก่อน จึงทำให้ทารกขาดออกซิเจนในขณะที่คลอดส่งผลทำให้เซลล์สมองบางส่วนตายได้ สาเหตุจากการขาดออกซิเจน เช่น ขณะคลอดทารกติดอยู่ในช่องคลอด ทำให้ทารกขาดออกซิเจน ทำให้เด็กไม่ร้องหลังคลอด หรือมีอาการตัวเขียว หรือเกิดจากการใช้เครื่องมือช่วยคลอดของแพทย์ อาจทำให้สมองบางส่วนของทารกถูกทำลาย

ระยะหลังคลอด ในระยะนี้สาเหตุส่วนมากจะเกิดขึ้นกับเด็กโดยตรง เช่น เด็กเกิดอาการชัก ในระยะ 48 ชั่วโมงหลังคลอดจะทำให้สมองของเด็กถูกทำลายได้ เด็กได้รับอุบัติเหตุตกจากที่สูง เด็กได้รับสารพิษ เด็กติดเชื้ออย่างรุนแรง หรือเด็กขาดสารอาหารทำให้พัฒนาการด้านร่างกายและสมองไม่เจริญเติบโตเป็นปกติ รวมถึงสภาพการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กได้ (สมเกตุ อุทธโยธา. 2546:37-38)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า สาเหตุของความพิการจะมี 2 สาเหตุ คือ พันธุกรรมหรือกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อม โดยสาเหตุที่เกิดมาจากสิ่งแวดล้อมจะมี 3 ระยะด้วยกัน คือ ระยะก่อนคลอดหรือระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด เพราะฉะนั้นความพิการที่เกิดขึ้นสามารถที่จะป้องกันความพิการได้ โดยการเตรียมความพร้อมก่อนการมีบุตร

4.3 การป้องกันความพิการ

การป้องกันมิให้เด็กมีความพิการนั้น สามารถทำได้ โดยมีแนวทางดังนี้

1. ด้านพันธุกรรม

พ่อแม่ควรให้ความสำคัญในการตรวจร่างกายก่อนมีบุตร เมื่อตรวจพบว่าพ่อแม่มีการสืบทอดโรคต่างๆทางพันธุกรรมแล้วควรรหาคำปรึกษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญก่อนมีบุตร และพ่อแม่ที่จะมีบุตรควรมีอายุที่เหมาะสมกับการมีบุตรด้วย

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 คู่สมรส ควรวางแผนครอบครัว เช่น ควรมีลูกในวัยระหว่าง 19-35 ปี จำนวน 2-3 คนห่างกันคนละอย่างน้อย 2 ปี ควรพบแพทย์ เพื่อตรวจสุขภาพ ก่อนตั้งครรภ์

2.2 เมื่อแม่มีการตั้งครรภ์ ก่อนคลอดควรไปพบแพทย์ เพื่อตรวจความสมบูรณ์ของเด็กที่อยู่ในครรภ์ รวมถึงตัวของแม่เองที่จะต้องตรวจสุขภาพร่างกายควรระมัดระวังอุบัติเหตุต่างๆที่จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อเด็กในครรภ์ในระหว่างตั้งครรภ์ตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ เช่น ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่ชื้อยากินเอง ควรดูแลสุขภาพของตนเองอยู่เสมอว่ามีการติดเชื้อหรืออาการใดๆเกิดขึ้นหรือไม่ที่ส่งผลต่อการคลอด

2.3 ถ้าแม่ที่ตั้งครรภ์ เกิดโรคต่างๆหรือไม่สบาย ควรจะพาไปพบแพทย์ทันทีเมื่อมีอาการพ่อแม่ควร จัดสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กให้มีความปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากสิ่งใด เช่น สารเคมี ยาที่มีพิษ อุปกรณ์ ที่แหลมคม เป็นต้น

2.4 คลอดในสถานพยาบาล หรือกับแพทย์ผดุงครรภ์ เพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดจากการทำ คลอดไม่ถูกวิธี

2.5 เมื่อเด็กโตขึ้นแล้ว ควรดูแลในเรื่องการเล่นสิ่งต่างๆ เพราะเด็กอาจจะได้รับอันตรายจากสิ่งต่างๆ เช่น สารพิษตะกั่ว หรือสารปรอท

2.6 พี่ระลึกว่าในการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อเด็กมีพัฒนาการล่าช้า ดังนั้นบิดา มารดาควรเลี้ยงดูลูกให้เหมาะสมอย่างใกล้ชิดเอาใจใส่ให้ความอบอุ่นและชักจูงให้เด็กกล้าแรงแจ่มใส พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวมีสุขภาพแข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ (สมเกตุ อุทธโยธา. 2546:39)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าการป้องกันมิให้เด็กมีความพิการนั้น สามารถป้องกันความพิการที่เกิดจาก พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมได้ โดยพ่อแม่ควรให้ความสำคัญก่อนที่จะมีบุตรและควรมีการวางแผนครอบครัว

4.4 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้นอยู่กับหน่วยงานและแนวคิดในการดำเนินงานของ องค์กรนั้น ในประเทศไทย มีหน่วยงานที่จัดจำแนกประเภทโดยยึดถือจากสภาพความพิการ คือ

1. กระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดประเภทความพิการและเกณฑ์การจำแนก ประเภทตามข้อกำหนด ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยมีวัตถุประสงค์ในการ ฟื้นฟูสมรรถภาพ แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1.1 คนพิการทางการมองเห็น
- 1.2 คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
- 1.3 คนพิการทางการเคลื่อนไหว
- 1.4 คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- 1.5 คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

2. กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งออกเป็น 9 ประเภท สำหรับเด็กพิการที่ต้องการการศึกษาและ 1 ประเภท สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

- 2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 2.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 2.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
- 2.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2.6 เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

2.7 เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม อารมณ์ สังคม

2.8 เด็กออทิสติก

2.9 เด็กพิการซ้อน

2.10 เด็กปัญญาเลิศ

จะเห็นได้ว่า แต่ละหน่วยงานได้มีการแบ่งประเภทของเด็กพิเศษไว้หลายลักษณะ ทั้งนี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กพิเศษด้วยกันทั้งสิ้น อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่ เด็กที่มีขาดความสามารถทางการเรียนและเด็กที่มีความสามารถทางการเรียนซึ่งมีความต้องการทางการศึกษาพิเศษ อย่างไรก็ตาม ประเภทของเด็กพิเศษอาจแบ่งตามความต้องการทางการศึกษาเป็นเกณฑ์ เพื่อความสะดวกในการจัดการศึกษาและการรับบริการ

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น(Children with Visual Impairments) หมายถึง เด็กสูญเสียการเห็นตั้งแต่ ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. ตาบอด (Blindness) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้อักษรเบรลล์ หรือใช้วิธีการฟังเทปหรือแผ่นเสียงในการเรียนการสอน หรือผลการตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6/60 หรือ 20/200 ลงมาจนตาบอดสนิท (หมายถึง คนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตรหรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันในระยะ 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (หมายถึง สามารถมองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา)

2. เห็นเลือนราง (Low Vision) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านตัวอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้แว่นขยายอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6/18 หรือ 20/70 ถึง 6/60 หรือ 20/200 หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีลักษณะที่สังเกตได้ดังนี้

1. มีผื่นหรือตุ่มบนหนังตาและขอบตา ตาอักเสบ หรือ ฝักขี้ตาบ่อยๆ
2. อาการคันตาเรื้อรัง น้ำตาไหลอยู่เสมอ หรือมีอาการตาแดงบ่อยๆ
3. กลอกกลิ้งลูกตาไปมาบ่อยๆ ตาดำมีลักษณะผิดปกติ ตาเอียง ตาเข หรือ ตาเหล่
4. สายตาสู้แสงสว่างไม่ได้มักขี้ตาบ่อยๆ และ กะพริบตาบ่อย ๆ จนผิดสังเกต
5. มักมองเห็นภาพซ้อน วิงเวียนศีรษะ มองเห็นไม่ชัดในบางครั้ง
6. เวลามองวัตถุระยะไกลๆต้องขยี้ตาหรือทำหน้ามุ่นขมวดคิ้วเวลาเดินต้องมองอย่างระมัดระวัง หรือเดินช้าๆโดยกลัวจะสะดุดสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ขวางหน้า
7. ไม่มีความสนใจดูภาพที่ติดฝาผนัง หรือข้อความที่เขียนบนกระดานดำไม่ชอบทำงานที่ต้องใช้สายตา หยิบวางของผิดที่อยู่เสมอ

8. เวลาเขียนหนังสือมักจะเว้นบรรทัดไม่ถูก หรือเขียนไม่ตรงกับบรรทัดที่ดีไว้
9. อ่านหนังสือได้ระยะเวลาสั้น และ ใบหน้าบุดเบี้ยวเวลาอ่านหนังสือ
10. ปิดตาหรือหลับตาข้างหนึ่ง เมื่อเวลาอ่านหนังสือหรือดูสิ่งอื่นๆ
11. เวลาอ่านหนังสือมีพฤติกรรม ก้มและเงยตลอดเวลา
12. เวลาอ่านหนังสือมักสับสน เมื่ออ่านตัวหนังสือที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น อ ฮ บ ข

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน(Children with Hearing Impairments) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยถึงระดับหูหนวก อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หูหนวก (Deaf) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังก็ตาม โดยมาตรฐานสากล คนหูหนวก คือ ผู้ที่มีการได้ยินที่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2. หูตึง (Hard of Hearing) หมายถึง เด็กที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟังหรือไม่ก็ตาม โดยทั่วไปจะใช้เครื่องช่วยฟัง และหากตรวจการได้ยินจะพบว่าการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 26 เดซิเบล

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถพิจารณาจากข้อต่อไปนี้

1. อายุประมาณ 3 เดือน เมื่อมีเสียงมากระตุ้นเด็กไม่กรอกตาหาเสียง
2. อายุประมาณ 8 เดือน ถึง 1 ปี เมื่อเรียกเบาๆ ไม่หันหาเสียง ไม่ตอบสนองต่อเสียงเขย่าของเล่นหรือเสียงเคาะซ้อนกับแก้ว
3. อายุ 2 ปี ไม่สามารถชี้บอกตามคำสั่งได้ถ้าให้เด็กพูดตามเป็นคำ ถ้าพูดเพียงครั้งเดียวเด็กพูดตามไม่ได้ ไม่สามารถพูดตามเมื่อพูดเป็นพยางค์ ไม่สามารถพูดเป็นวลีสั้นๆ ได้
4. ไม่ตอบสนองต่อเสียงแม้มีเสียงดังๆ มากกระตุ้น เรียกไม่หัน
5. มีประวัติเป็นหวัดบ่อยๆ มีหูอักเสบเรื้อรัง
6. ไม่มีอาการตอบสนองเมื่อเรียกหรือเสียงปรบมือดังๆ ในระยะห่างประมาณ 3 – 6 ฟุต
7. มักตะแคงหูฟังไม่พูด ชอบใช้ท่าทางในการสื่อความหมาย พูดไม่ชัด เสียงผิดปกติ
8. พูดไม่ถูกหลักไวยากรณ์ พูดมีเสียงแปลก มักเปล่งเสียงสูง พูดด้วยเสียงต่ำหรือด้วยเสียงที่ดังเกินความจำเป็นเวลาฟังมักจะมองปากของผู้พูดหรือจ้องหน้าผู้พูด
9. ไม่มีปฏิกิริยาต่อเสียงดัง เสียงพูด เสียงดนตรีหรือมีบ้างบางครั้ง
10. ไม่ชอบร้องเพลง ไม่ชอบฟังนิทาน แต่แสดงการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอต่อเสียงดังในระดับที่เด็กได้ยิน มักทำหน้าเตื่อเมื่อมีการพูดด้วย
11. ขน ไม่มีสมาธิ ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ อาจมีปัญหาทางอารมณ์และสังคมร่วมด้วย
12. ไม่ตอบคำถาม

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Children with Intellectual Disabilities) หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว มีสติปัญญาต่ำกว่าคนปกติ และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัย และความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลารว่างและการทำงาน ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญา จะแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี อาจแบ่งความบกพร่องของสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีลักษณะที่สังเกตได้ ดังนี้

1. มีความรู้ด้านคำศัพท์ในวงจำกัด
2. มีพัฒนาการช้า
3. ไม่ค่อยมีปฏิริยาโต้ตอบกับสิ่งที่อยู่รอบตัว
4. เคลื่อนไหวช้า รุ่มร่าม
5. มีช่วงความสนใจสั้น ไม่มีสมาธิในการเรียนและการทำงาน
6. ไม่เข้าใจบทเรียนต้องสอนซ้ำแล้วซ้ำอีก
7. ชอบเล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า
8. ตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ช้า และในลักษณะที่ไม่เหมาะสม
9. มีอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียวบ่อย ๆ สับสนง่าย
10. มักปฏิบัติตามคำสั่งไม่ค่อยได้ สรุปความไม่ค่อยได้
11. ชอบลอกเลียนแบบ ไม่ใช้ความคิดของตนเอง และต้องอยู่ภายใต้การควบคุมตลอดเวลา ชอบทำอะไรซ้ำ ๆ

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ(Children with Physical Disabilities/Health Impairments) หมายถึง เด็กที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์ อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไป กระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการของระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมถึงคนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาบอด หูหนวก อาจแบ่งได้เป็นประเภท ดังนี้

1. ซีพี หรือ ซีรีบรัล พัลซี (Cerebral Palsy) หมายถึง การเป็นอัมพาตเนื่องจากระบบประสาทสมองพิการ ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มอาการผิดปกติ เช่น การเคลื่อนไหว การพูดการฟังผิดปกติ พัฒนาการล่าช้า ความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กซีพีที่พบส่วนใหญ่มี 4 ประเภทคือ

ก. อัมพาตเกร็ง (Spastic) ของแขนขาหรือครึ่งซีก

ข. อัมพาตของลีลาการเคลื่อนไหวผิดปกติ (Athetoid) จะควบคุมการเคลื่อนไหวและบังคับให้ไปในทิศทางที่ต้องการไม่ได้

ค. อัมพาตสูญเสียการทรงตัว (Ataxic) การประสานงานของอวัยวะไม่ดี

ง. อัมพาตตึงแข็ง (Rigid) การเคลื่อนไหวแข็ง ข้ำ ร่างกายมีอาการสั่น กระตุกอย่างบังคับไม่ได้

2. มัสคิวลาร์ ดิสโทรฟี (Muscular Dystrophy) เกิดจากสมองประสาทส่วนนั้น เสื่อมสลายตัวโดยไม่ทราบสาเหตุ กล้ามเนื้อและแขนขาจะค่อย ๆ อ่อนกำลัง เด็กจะเดินหกล้มบ่อย เดินเขย่งปลายเท้า ขาไม่มีแรง ต้องใช้เท้าโต๊ะหรือเก้าอี้เพื่อลุกขึ้นยืน อาการอาจเลวลง ข้ำหรือเร็วตามสภาพของเซลล์กล้ามเนื้อที่เสื่อมสมรรถภาพ ต่อมาจะเดินไม่ได้ นั่งไม่ได้ ท้ายสุดต้องนอนอยู่กับที่ จะมีความพิการซ้อนในระยะหลัง คือความจำเลวลง สติปัญญาเสื่อม

3. โรคทางระบบกระดูกกล้ามเนื้อ (Orthopedic) ที่พบบ่อยได้แก่

ก. พิการแต่กำเนิด เช่น เท้าแป (Club foot) กระดูกข้อสะโพกเคลื่อน อัมพาตครึ่งท่อนเนื่องจากกระดูกไขสันหลังส่วนล่างไม่ติด สไปนา เบฟิดา (Spina Bifida) ทำให้เกิดความพิการทางไขสันหลังส่วนศีรษะนั้นๆ จึงสูญเสียความรู้สึกเจ็บปวด กลั้นอุจจาระ ปัสสาวะไม่ได้ อาจมีน้ำคั่งในสมอง และกระดูกเท้าพิการ เช่น เท้าแป เด็กประเภทนี้จะยืนเดิน โดยการใช้กายอุปกรณ์เสริม

ข. พิการด้วยโรคติดเชื้อ (Infection) เช่น วัณโรคกระดูกหลังโกง กระดูกผุ เป็นแผลเรื้อรัง มีหนอง เศษกระดูกผุ ทำให้กระดูกส่วนนั้นพิการ เช่น ขาสั้นเพราะการเจริญทางกระดูกขาหยุดชะงัก

ค. กระดูกหัก ข้อเคลื่อน ข้ออักเสบ มีความพิการเนื่องจากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องหรือทันเวลาที่ภายหลังได้รับบาดเจ็บ

4. โปลิโอ (Poliomyelitis) อัมพาตชนิดกล้ามเนื้ออ่อนแรง ไม่มีกำลังในการเคลื่อนไหว ต่อมาทำให้มีอาการกล้ามเนื้อลีบเล็ก แต่ไม่มีผลกระทบต่อระดับสติปัญญา เพียงพิการแขนขาเดินไม่ได้หรืออาจปรับสภาพให้ยืนได้ ด้วยกายอุปกรณ์เสริม

5. แขนขาด้วนแต่กำเนิด (Limb Deficiency) รวมทั้งเด็กที่เกิดมาด้วยลักษณะของอวัยวะที่มีความเจริญเติบโตผิดปกติ เช่น นิ้วมือนิดสั้น มีแต่แขนท่อนบนต่อกับนิ้วมือ ไม่มีข้อศอก ข้อมือ เป็นต้น เด็กที่แขนขาด้วนเนื่องจากอุบัติเหตุ ภัยอันตราย

6. โรคกระดูกอ่อน (Osteogenesis Imperfecta) เด็กไม่เจริญเติบโตสมวัย ตัวเตี้ย มีลักษณะข้อกระดูกผิดปกติ กระดูกยาวบิดเบี้ยวเห็นได้ชัดเจนจากกระดูกหน้าแข้ง

7. โรคลมชัก (Epilepsy) เป็นลักษณะอาการที่เนื่องมาจากความผิดปกติของระบบสมองที่พบบ่อย มี 3 ประเภท คือ

ก. ลมบ้าหมู (Grand mal) เป็นชนิดรุนแรง เมื่อเป็นหมดสติและความรู้สึกในขณะชักกล้ามเนื้อเกร็ง หรือแขนขากระตุก กัดฟัน กัดลิ้น อาจชักเป็นระยะสั้น หรือนานหลายนาที ครั้งเดียว

หรือหลายครั้งติดต่อกัน ภายหลังการชักเด็กซึม อ่อนเพลีย หรือหลับ และจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างชักไม่ได้

ข. พิธิต มอล (Petit mal) เป็นอาการชักชั่วระยะเวลาสั้นๆ 5-10 วินาที พบมากในเด็กวัยเรียน ขณะมีอาการ เด็กจะหยุดชักในท่าก่อนชัก นั่งเฉย หลังจากนั้นก็จะเรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรมต่อไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ค. พาร์เชียล คอมเพลกซ์ (Partial complex) หรือ ไฮโคโมเตอร์ (Psychomotor) หรือ เทมโปรัลโลบ (Temporal lobe) เกิดอาการเป็นระยะๆ ตั้งแต่ไม่กี่วินาที จนถึงหลาย ชั่วโมง ระหว่างมีอาการอาจกัดริมฝีปาก ทำท่าทางบางอย่างคล้ายไม่ตั้งใจ ไม่รู้สึก ถูตามแขนขา เดิน บางคนอาจเกิดความรู้สึกโกรธหรือโมโห หลังชักอาจจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้และต้องการนอนพัก

8. โรคระบบทางเดินหายใจ โดยมีอาการเรื้อรังของโรคปอด (Asthma) เช่น หอบหืด วัณโรค ปอดบวม ที่มีอาการรุนแรงที่เป็นระยะยาวจนเกิดโรคแทรกซ้อน ปอดแฟบ

9. โรคเบาหวานในเด็ก เกิดจากร่างกายไม่สามารถใช้กลูโคสได้อย่างปกติเพราะขาดอินซูลิน

10. โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ มีอาการปวดตามข้อเข่า ข้อศอก ข้อนิ้วมือ

11. โรคคีรีษะโต เนื่องจากน้ำคั่งในช่องสมอง ส่วนมากเป็นแต่กำเนิด ถ้าได้รับการวินิจฉัย โรคเร็ว และได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง สภาพความพิการจะไม่รุนแรง เด็กสามารถปรับสภาพได้ แต่ถ้าไม่ได้รับการรักษาจะมีอาการอัมพาตของแขนขา สติปัญญาบกพร่อง หรือมีอาการชักบ่อยๆ

12. โรคหัวใจ (Cardiac Conditions) ส่วนมากเป็นตั้งแต่กำเนิด เด็กจะตัวเล็ก เติบโตไม่สมอายุ ซีดเขียว เหนื่อย หอบง่าย อ่อนเพลีย ไม่มีแรงตั้งแต่กำเนิด ที่มีอาการมาก ปากเขียว เล็บมือ เล็บเท้าเขียว

13. โรคมะเร็ง (Cancer) ส่วนมากเป็นมะเร็งเม็ดโลหิต และเนื้องอกในดวงตา สมอง กระดูก และไต

14. บาดเจ็บแล้วเลือดไหลไม่หยุด (Hemophilia)

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ สามารถสังเกตได้ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ลำตัวไม่ตรง เท้าขี้ม คด ผิดปกติ
2. หลังโก่ง เดินไม่ได้ เดินไม่ตรง เดินลำบาก เดินโดยใช้ไม้ค้ำ หรือสายรัดเท้า
3. เท้าโตหรือเล็กกว่าปกติ กล้ามเนื้อแขนขาไม่มีแรง
4. แสดงอาการเจ็บปวด ขณะเดินหรือออกกำลังกาย
5. กระดูก ข้อต่อ และกล้ามเนื้อมีลักษณะผิดปกติดูอย่างเห็นได้ชัดเมื่อมองดูจากภายนอก
6. มีท่าทางเหนื่อยง่าย ไม่กระฉับกระเฉง เฉื่อยชา
7. มีท่าทางกระสับกระส่ายอย่างเห็นได้ชัด
8. มีขนาดและส่วนสูงแตกต่างไปจากเด็กอื่นมาก

9. หน้าแดงบ่อย คล้ายคนช้ำอาย สีแดงเรื่อๆ จะปรากฏที่แก้ม ริมฝีปาก และเล็บมือ
10. เป็นหวัดบ่อยๆ หกล้มบ่อย

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Children with Learning Disabilities) หรือ LD หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูดและ/หรือ ภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือการคิดคำนวณ รวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้ สมองได้รับบาดเจ็บ การปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในการอ่านและปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ ไม่รวมคนที่มีปัญหาทางการเรียนเนื่องจากสภาพบกพร่อง ทางกาย การเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ปัญหาทางอารมณ์ หรือความด้อยโอกาสเนื่องจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมหรือเศรษฐกิจ

ลักษณะที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แสดงออกมีดังต่อไปนี้

1. แยกความแตกต่างของขนาดและรูปร่างไม่ได้ จำตัวเลขไม่ได้ นับเลขไม่ได้ ใช้เครื่องหมายบวก ลบ คูณ หาร ไม่ได้ เมื่อเรียนแล้วคำนวณผิด แม้จะใช้เครื่องหมายถูก มีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์
2. ปฏิบัติตามคำสั่งไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจคำสั่งไม่ตั้งใจฟังครูจำสิ่งที่ครูพูดไม่ได้เล่าเรื่อง/ลำดับเหตุการณ์ไม่ได้
3. มีปัญหาด้านการอ่าน เช่น อ่านข้ามบรรทัด อ่านไม่ออก อ่านไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจความหมายของ สิ่งที่อ่าน เข้าใจคำศัพท์น้อยมาก
4. มีปัญหาด้านการเขียน เช่น เขียนหนังสือไม่เป็นตัว จำตัวอักษรไม่ได้ สะกดคำไม่ได้เขียนบรรยายภาพไม่ได้เลย
5. สับสนเรื่องเวลากะ ขนาดไม่ได้ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระยะทาง เรียงลำดับมากน้อยไม่ได้ เรียงลำดับเหตุการณ์ไม่ได้ สับสนเรื่องซ้าย-ขวา หรือบน-ล่าง มองเห็นภาพแต่บอกความแตกต่างของภาพไม่ได้
6. จำสิ่งที่เห็นไม่ได้ จำสิ่งที่ได้ยินไม่ได้ และแยกเสียงไม่ได้
7. เคลื่อนไหวซ้ำผิดปกติ เดินรุ่มง่ามหกล้มบ่อย กระโดดสองเท้าพร้อมกันไม่ได้ มีปัญหาในการทรงตัวขณะเดิน
8. หยิบจับสิ่งของไม่ค่อยได้ จึงทำของหลุดมือบ่อย ชุ่มซุ่มเคลื่อนไหวเร็วอยู่ตลอดเวลา (เร็วผิดปกติ)
9. อยู่นิ่งเฉยไม่ได้ รับลูกบอลไม่ได้ ตีกระดุมไม่ได้
10. เอาแต่ใจตนเองไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อนไม่ชอบ ไม่อยากให้เข้ากลุ่ม

11. ช่วงความสนใจสั้นมาก (ไม่เกิน 1 นาที) แต่งตัวไม่เรียบร้อยเป็นประจำ ทำงานสกปรกไม่เป็นระเบียบ ชอบหลบหน้าไม่ค่อยมีเพื่อน หวงของ ไม่แบ่งปัน ขาดความรับผิดชอบเลี้ยงงาน มักทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ ส่งงานไม่ตรงเวลา

เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา(Children with Speech and Language Disorder) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในเรื่องของการออกเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็ว และจังหวะการพูดผิดปกติ หรือเด็กที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจและหรือการใช้ภาษาพูด การเขียน และหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษาและหน้าที่ของภาษา

ความบกพร่องอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ความผิดปกติด้านการออกเสียง (Disorder of Articulation เช่น

1.1 ออกเสียงเพี้ยนไปจากมาตรฐานของภาษาเดิม เช่น พูดเสียงขึ้นจมูกเนื่องจากอิทธิพลของภาษาถิ่น

1.2 เพิ่มหน่วยเสียงเข้าไปในคำโดยไม่จำเป็น

1.3 เอาเสียงหนึ่งมาแทนอีกเสียงหนึ่ง เช่น กวาด เป็น ผาด

2. ความผิดปกติด้านจังหวะเวลาการพูด (Disorders of Time) ได้แก่ การพูดเร็ว พูดติดอ่าง

3. ความผิดปกติด้านเสียง (Voice Disorders) ได้แก่

3.1 ระดับเสียง เช่น การพูดเสียงสูงเกินไป ต่ำเกินไป หรือพูดระดับเสียงเดียวกันหมด

3.2 ความดัง เช่น พูดเสียงดังมาก หรือเบาจนเกินไป

3.3 คุณภาพของเสียง เช่น พูดเสียงแตกพร่า เสียงแหบ เสียงหอบ เสียงขึ้นจมูก เสียงแปร่ง

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา แสดงออกมีลักษณะดังนี้

1. พูดไม่ถูกตามลำดับขั้นตอน ไม่เป็นไปตามโครงสร้างของภาษา

2. การเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง

3. อัตราการพูดเร็วหรือช้าเกินไป

4. พูดตะกุกตะกัก พูดซ้ำๆพูดวกวนทำให้ผู้ฟังจับใจความไม่ได้ หรือใช้คำที่ไม่จำเป็นมากเกินไป พูดติดอ่าง

5. เสียงบางส่วนของคำขาดหายไป เช่น “ความ” เป็น “ควม” “วิทยาลัย” เป็น “วิทลัย” “คล้าย” เป็น “คาย”

6. ออกเสียงของตัวอื่นแทนตัวที่ถูกต้อง เช่น “กิน” เป็น “จิ้น” “กวาด” เป็น “ผาด” “ลา” เป็น “จา” “ฟัง” เป็น “ฟัง”

7. เพิ่มเสียงที่ไม่ใช่เสียงที่ถูกต้องลงไปด้วย เช่น “หกหล่ม” เป็น “หก-กะ-หล่ม” “สำคัญ” เป็น “สำ-มะ-คั่น” และการพูดไม่ชัด

เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม อารมณ์ สังคม

เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม อารมณ์ สังคม (Children with Behavioral Emotional and Social disorder) หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติอย่างมาก และพฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น เป็นผลมาจากความขัดแย้งของเด็กกับสภาพแวดล้อม หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ซึ่งทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ ขาดสัมพันธภาพกับเพื่อนหรือผู้เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน มีความเก็บกดทางอารมณ์โดยแสดงออกทางร่างกาย และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมหรือวัฒนธรรม

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม อารมณ์ สังคม แสดงออกมีดังต่อไปนี้

1. การก้าวร้าว (Aggression) ความคับข้องใจ ก้าวร้าว จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นถูกขัดขวาง ทำให้เกิดความวิตกกังวล คับข้องใจ ตลอดจนการโกรธจนทำให้เกิดการอยากต่อสู้และแสดงการก้าวร้าวออกมา เช่น ทำลายของ
2. การถอยหนี (Regression) การข้องคับใจอาจทำให้เกิดพฤติกรรมถอยหนี เป็นการหันกลับไปแสดงพฤติกรรมแบบเด็ก ๆ เช่น แกล้งพูดไม่ชัด ร้องไห้ เล่นแบบไร้ความหมาย
3. การปล่อยตัว (Resignation) การปล่อยตัวเป็นลักษณะหนึ่งของปฏิกิริยาที่แสดงออกเมื่อเกิดความคับข้องใจ พฤติกรรมที่มีปัญหาในลักษณะนี้คล้ายกับการขาดแรงจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่ต้องการหลบหนีจากการตกอยู่ในภาวะของความคับข้องใจ จะพบกับความยุ่งยากและจากการเรียนรู้
4. การฝันกลางวันและการฟุ้งซ่าน (Day Dreaming & Fantasy) การฝันกลางวันช่วยให้เด็กได้คิดถึงสิ่งที่เขาต้องการโดยการคิดสร้างวิมานในอากาศ แม้จะเป็นเรื่องไม่จริงก็ตาม แต่ก็ช่วยให้เด็กเกิดความพอใจ โดยเฉพาะเด็กที่มีเวลาว่างมาก ๆ
5. เกเร (Delinquency) เช่น ลักขโมย เกะกะระรานผู้อื่น พุดจาหยาบคายทำตัวให้เด่นในทางผิด ๆ เช่น การต่อต้านกฎหรือข้อห้ามต่างๆ ของสังคม ขาดความเป็นระเบียบ ชอบหนีเรียน ประพฤติตนไปในทางเสียหาย เช่น เล่นการพนัน ดินยาเสพติด ตลอดจนการทำผิดกฎหมาย เป็นต้น
6. การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ (Hyperactivity) หมายถึง การไม่อยู่นิ่ง เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา โดยปราศจากจุดหมายและไม่ได้รับอนุญาตจากครู เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมีพฤติกรรมในลักษณะนี้นอกจากนี้ยังมีความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน ขาดสมาธิในการเรียน หันเหความสนใจไปสู่สิ่งอื่นได้ง่าย

เด็กออทิสติก

เด็กออทิสติก(Children with Autism) หมายถึง เด็กที่ความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไป และความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน

ลักษณะของเด็กออทิสติก แสดงออกมีดังต่อไปนี้

1. มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่มองสบตาบุคคลอื่น ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาหรือท่าทาง เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร
2. มีความบกพร่องด้านการสื่อสาร ทั้งด้านการใช้ภาษาพูด ความเข้าใจภาษา การแสดงกิริยาสื่อความหมาย ซึ่งมีความบกพร่องหลายระดับตั้งแต่ไม่สามารถพูดจาสื่อความหมายได้เลย มีการใช้สรรพนามสลับที่ ระดับเสียงพูดอาจมีความผิดปกติ บางคนเพ้อเจ้อเรื่อยเปื่อย
3. มีความบกพร่องด้านพฤติกรรมและอารมณ์ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือโบกมือไปมา หรือหมุนตัวไปรอบๆ เดินเขย่งปลายเท้า ท่าทางเดินงุ่มง่าม ยึดติดไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางคนร้องไห้หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีอาการก้าวร้าวรุนแรง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
4. มีความบกพร่องด้านการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าคือการรับรู้ทางการเห็น การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรสมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองแสง บางคนตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ รับเสียงบางเสียงไม่ได้ ด้านการสัมผัสกลิ่นและรส บางคนตอบสนองช้าหรือไวหรือแปลกกว่าปกติ เช่น ดมของเล่น
5. มีความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่างๆ อย่างประสานสัมพันธ์ การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกลไกกล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่อง บางคนเคลื่อนไหวงุ่มง่ามผิดปกติ ไม่คล่องแคล่ว ท่าทางเดินหรือวิ่งแปลกๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการหยิบจับไม่ประสานกัน
6. มีความบกพร่องด้านการจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริงเรื่องสมมุติหรือประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปยังอีกเหตุการณ์ได้ เข้าใจในสิ่งที่เพื่อนามธรรมได้ยาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

7. มีความบกพร่องด้านสมาธิ มีความสนใจที่สั้น วอกแวกง่าย

เด็กพิการซ้อน

เด็กพิการซ้อน (Children with Multiple Disabilities) หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สูญเสียการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและการเห็น เป็นต้น

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องซ้อน แสดงออกมีดังต่อไปนี้

เด็กที่มีความบกพร่องซ้อนจำนวนมากมีระดับความบกพร่องอยู่ในขั้นรุนแรง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีปัญหาในการช่วยตัวเอง เด็กที่มีความบกพร่องในขั้นรุนแรงมักมีปัญหาในการช่วยตัวเอง กล่าวคือไม่สามารถช่วยตัวเองในชีวิตประจำวันได้หรือช่วยได้แต่ไม่ดี เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การขับถ่ายอย่างถูกต้อง การควบคุมปัสสาวะ เป็นต้น
2. การสื่อสาร เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของเด็กที่มีความบกพร่องขั้นรุนแรง กล่าวคือ เด็กเหล่านี้ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ เช่น ไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ ไม่เข้าใจเมื่อผู้อื่นต้องการสื่อสารด้วย ไม่สามารถใช้ท่าทางประกอบความพยายามในการสื่อสาร
3. มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เด็กบางคนไม่สามารถเดินหรือวิ่งได้ด้วยตนเอง หลายคนมีปัญหาในการใช้มือหยิบจับสิ่งของต่างๆ หากไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกวิธีเมื่ออายุยังน้อยแล้ว เด็กเหล่านี้อาจจำเป็นต้องนอนอยู่บนเตียงตลอดชีวิต
4. มีปัญหาทางพฤติกรรม พฤติกรรมบางอย่างที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไร้ความหมายและเป็นพฤติกรรมซ้ำๆ ในลักษณะเดิม เช่น การโยกตัวไปมา การกางนิ้วมือแล้วเคลื่อนที่ไปมาใกล้ๆ ใบหน้า การบิดตัวไปมา เด็กบางคนอาจมีพฤติกรรมในการกระตุ้นตนเอง เช่น การกัดฟัน การลูบไล้ตามร่างกายตนเอง บางคนมีพฤติกรรมในการทำร้ายตนเอง เช่น การโขกศีรษะตนเอง การดึงผมตนเอง การชกตอย ข่วนหรือกัดตนเอง เป็นต้น
5. มีปัญหาทางสังคม เด็กมีปัญหาในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บางคนอาจไม่แสดงปฏิกิริยาใดๆ ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ยินดียินร้ายกับสิ่งแวดล้อม ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นอันตราย ไม่สนใจและไม่เอาใจใส่ต่อสิ่งใด (ศศิพันธ์ สุขบุญพันธ์, 2558:11 -32)

ในเด็กที่มีความบกพร่องซ้อน 1 คน ไม่ได้หมายความว่าจะมีลักษณะทุกข้อที่กล่าวข้างต้นบางคนอาจมีเพียง 2-3 ลักษณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรง

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ นั้น อาจสรุปได้ว่า เด็กแต่ละประเภทรุนั้น มีลักษณะของความบกพร่องที่แตกต่างกัน โดยมีสภาพความพิการที่เป็นข้อจำกัดทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้เหมือนเด็กปกติทั่วไป การที่จะจัดบริการช่วยเหลือหากได้รู้ถึงลักษณะของเด็กพิเศษแล้ว ก็ย่อมทำให้ทราบว่าเด็กนั้น เป็นอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมวางแผนช่วยเหลือได้ถูกต้องมากขึ้น

4.5 ความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท

ความต้องการพื้นฐานทั่วไป

ในการศึกษาความต้องการพื้นฐานนั้นตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) นั้น สามารถอธิบายได้ว่าความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ชนิดซึ่งเรียงเป็นลำดับขั้นแต่ละขั้นนั้นเรียงจากความต้องการจากขั้นต่ำหรือขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นสูงสุดนั้น เริ่มจากความต้องการต่างๆ ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541: 160-162)

ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอดีจะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรม ขวนขวายที่จะสนองความต้องการ

ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ชู่เชื้อ จากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อาย่างหนึ่ง

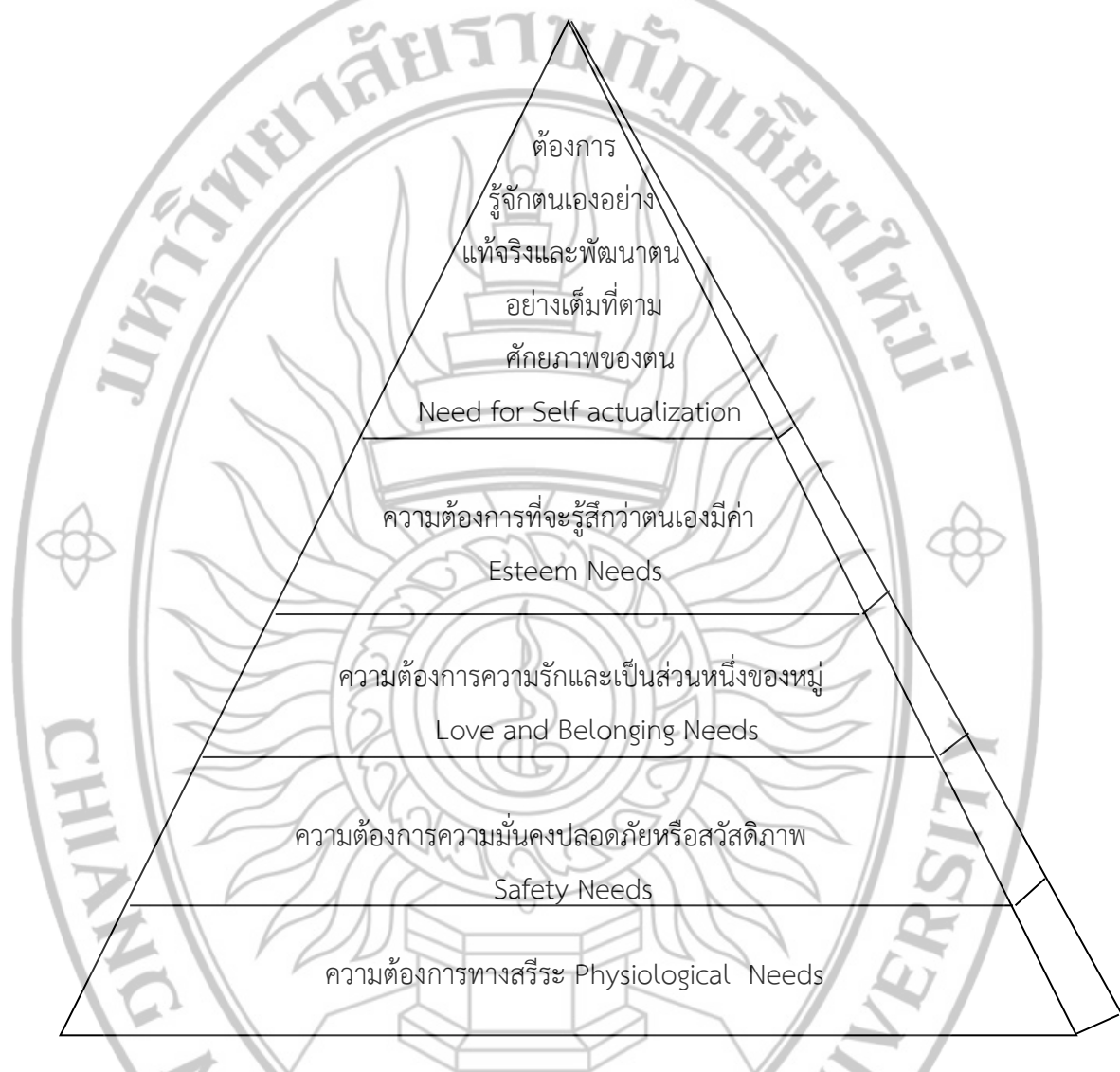
ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิกคนที่รู้สึกว่าเขาไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องซ่อมความต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าเขาเป็นที่รักและยอมรับของหมู่จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) ความต้องการประเภทนี้ประกอบด้วยความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า และมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าคุณค่าไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Need for Self Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองที่แท้จริง ยอมรับทั้งส่วนดีส่วนเสียของตน ที่สำคัญคือการมีสติที่จะยอมรับว่าตนใช้กลไกในป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนของตน เพราะมีน้อยคนที่จะได้ขั้นนี้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากความต้องการพื้นฐาน 4 ประเภทแรก จำเป็นสำหรับความต้องการที่จะพัฒนาด้านตามศักยภาพของตน การช่วยนักเรียนให้สมปรารถนาในความต้องการทั้ง 4 ประเภทตามลำดับขั้น คือความต้องการทางสรีระ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและเป็นส่วน

หนึ่งของหมู่ และความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่าและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น จึงเป็นหลักการพื้นฐานของหลักการสอนและวิธีสอนตามทัศนะของนักจิตวิทยา

ภาพที่ 2.1 ความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow)

แหล่งที่มา : Maslow's Hierarchy of Needs (สุรางค์ ไคว์ตระกูล :จิตวิทยาการศึกษา:160)

ความต้องการพื้นฐานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษนี้ก็เป็นมนุษย์เฉกเช่นกับเด็กปกติอื่น ๆ ซึ่งย่อมต้องมีความต้องการไม่แตกต่างกัน ดังนั้นความต้องการพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับ ก็ควรจะเป็นความต้องการที่นอกจากจะสนองต่อความต้องการทางด้านปัจจัยสี่แล้ว ยังต้องการการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มนับตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการที่สำคัญที่สุด คือความรู้สึกว่าตนเป็นคนมีค่า มีความหมาย แต่ความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสำเร็จสมหวังตามขีดขั้นแห่งความต้องการ

เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับสังครอบตัวของเด็กนั้นว่า จะยอมรับและให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงความสามารถที่จะปีนบันไดให้ถึงความต้องการแต่ละขีดขั้นเพียงใด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532:23) ทั้งนี้ แม้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ทุกคน แต่ก็ควรได้รับโอกาสในการส่งเสริมการพัฒนาความต้องการให้ไปให้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท

ในการตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานดังได้กล่าวมาแล้วนั้น การคำนึงถึงการตอบสนองหรือการพิจารณาความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นับเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้ตรงกับความต้องการและประสบผลสำเร็จ

1. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เนื่องจากสภาพความบกพร่องของเด็กประเภทนี้ ทำให้เด็กขาดทักษะในการที่จะดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ ตลอดจนสภาพการเรียนการสอนที่เด็กไม่สามารถอ่านหนังสือด้วยสายตาเหมือนเด็กปกติ และการเคลื่อนที่ไปตามที่ต่าง ๆ นั้นนับเป็นสภาพที่เป็นอุปสรรคของเด็กประเภทนี้มาก ดังนั้น อาจแบ่งความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้ ดังนี้

1.1 วัสดุอุปกรณ์

- 1.1.1 แวนตาที่เหมาะสมกับสายตา
- 1.1.2 เครื่องอ่านหนังสือ
- 1.1.3 แผ่นและดินสอสำหรับเขียน (Slate and Stylus) หรือเครื่องพิมพ์ดีดอักษรเบรลล์
- 1.1.4 เครื่องมือเรขาคณิต
- 1.1.5 กระดาษกราฟ
- 1.1.6 ลูกคิดสำหรับใช้ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
- 1.1.7 เครื่องบันทึกเสียง
- 1.1.8 ไม้เท้า เพื่อช่วยในการเดินทางได้อย่างอิสระ

1.2 บริการพิเศษ

1.2.1 บริการฝึกสอนความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobility) เพื่อเป็นการฝึกประสาทสัมผัสที่เหลือให้ใช้ประโยชน์สูงสุด

1.2.2 การสอนอักษรเบรลล์ สำหรับเด็กที่ตาบอดและ การใช้อักษรตัวใหญ่ สำหรับเด็กที่เห็นเลือนราง

1.2.3 การสอนซ่อมเสริม

1.2.4 บริการทางการแพทย์ เช่น การศัลยกรรมเพื่อแก้ไขสภาพความพิการของดวงตา หรือการตรวจวัดสายตาจากจักษุแพทย์

2. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กประเภทนี้จะมีปัญหาในการสื่อสาร เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารด้วยคำพูดเหมือนเด็กปกติได้ มักมีปัญหาทางด้านการอ่านและการเขียน

2.1 วัสดุอุปกรณ์

2.1.1 เครื่องช่วยฟัง เครื่องขยายเสียงระบบอุป

2.1.2 เครื่องสอนพูดระบบ F.M.

2.1.3 กระดานสื่อสาร บัตรภาพ / บัตรคำ

2.2 บริการพิเศษ

2.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ

2.2.2 บริการล่ามภาษามือ และบริการฝึกทักษะการสื่อสารโดยใช้ภาษามือไทย

2.2.3 บริการตรวจวัดการได้ยินจากโสตแพทย์

2.2.4 บริการแก้ไขการพูดและการสื่อสาร ได้แก่บริการฝึกพูดและแก้ไขการพูด

3. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กมักจะพึ่งพาผู้อื่นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีช่วงความสนใจสั้น ลืมง่าย หันเห ความสนใจได้ง่าย ชอบเสียงเพลงและการแสดงออก มีปัญหาการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นนามธรรม มักมีโรคประจำตัวร่วมด้วย เช่น โรคหัวใจ ตลอดจนมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ความต้องการพิเศษ คือ

3.1 วัสดุอุปกรณ์

3.1.1 อุปกรณ์ช่วยการสื่อสารในรายที่มีความบกพร่องรุนแรง

3.1.2 กระดานสื่อสาร บัตรภาพ / บัตรคำ

3.1.3 อุปกรณ์การเขียนขนาดใหญ่

3.2 บริการพิเศษ

3.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการตามสาระการเรียนรู้ และการสอนทวนซ้ำ

3.2.2 บริการกายภาพบำบัดและกิจกรรมบำบัด เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และเล็ก

3.2.3 บริการฝึกพูดและแก้ไขการพูดโดยนักแก้ไขการพูด และโดยครู

3.3.4 การปรับพฤติกรรมโดยนักจิตวิทยาและการดูแลสุขภาพจากแพทย์

4. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ

เด็กประเภทนี้จะพบปัญหาด้านแรงจูงใจและพัฒนาการทางอารมณ์สังคม เด็กที่มีโรคประจำตัวมักถูกเพื่อนล้อเลียน การเขียนและการพูดเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากยากต่อการที่ผู้อื่นที่จะเข้าใจ บางประเภทจะมีปัญหาในการควบคุมการขับถ่าย

4.1 วัสดุอุปกรณ์

- 4.1.1 เก้าอี้รถเข็น รถลาก หรือรถเข็น
- 4.1.2 เก้าอี้ดัดแปลง ที่ยืนมีล้อ (Prone Stander)
- 4.1.3 เครื่องช่วยเดินเช่นไม้เท้า ไม้ค้ำยัน
- 4.1.4 เบาะนั่งแบบสุบลม
- 4.1.5 แก้วน้ำแบบมีหูจับสองหู จานขอบสูง และจานติดซ้อน ซ้อนและส้อมดัดแปลง
- 4.1.6 อุปกรณ์ที่ช่วยในการเอื้อมจับสิ่งของ (Pick Up Reacher)
- 4.1.7 ลูกบอลควบคุมที่ใช้งานแทนเมาส์(Mouse) จอภาพแบบสัมผัส
- 4.1.8 โต๊ะเขียนหนังสือแบบปรับระดับสูง-ต่ำ ปรับระนาบเอียงได้
- 4.1.9 อุปกรณ์การเขียนขนาดใหญ่พิเศษ
- 4.1.10 อุปกรณ์ช่วยการสื่อสาร กระดานสื่อสาร

4.2 บริการพิเศษ

- 4.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ
- 4.2.2 บริการกายภาพบำบัด และกิจกรรมบำบัด เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ
- 4.2.3 บริการฝึกพูดและแก้ไขการพูดโดยนักแก้ไขการพูดและโดยครู
- 4.2.4 บริการพยาบาล เช่น บริการทำแผลกดทับและแผลเปิดติดเชื้อ,และสวนปัสสาวะ

5. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กจะมีปัญหาในการทำตามคำสั่ง อ่านคำโดยสลับตัวอักษร ปัญหาด้านการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กมักจะเขียนตัวหนังสือติดกันโดยไม่แยกเป็นคำและประโยค เขียนตัวหนังสือตกหล่น มีคำผิดมาก ทำเลขไม่ได้ ปัญหาในการทำเลขโจทย์ปัญหา ความต้องการพิเศษ คือ

5.1 วัสดุอุปกรณ์

- 5.1.1 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการอ่าน
- 5.1.2 ปากกาเน้นข้อความ
- 5.1.3 กรอบสำหรับเขียนข้อความต่างๆ
- 5.1.4 อุปกรณ์การเขียนขนาดใหญ่

5.2 บริการพิเศษ

- 5.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการตามสาระการเรียนรู้
- 5.2.2 บริการกายภาพบำบัดและบริการกิจกรรมบำบัด
- 5.2.3 การช่วยเหลือด้านการปรับพฤติกรรม

6. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีปัญหาทางการพูดและภาษา

เนื่องจากภาษาที่ผิดปกติดังกล่าวการใช้รูปแบบหรือความหมายของภาษาไม่เหมาะสม เด็กอาจมีปัญหาพฤติกรรมในห้องเรียน เด็กที่พูดไม่ชัดหรือพูดติดอ่างเหล่านี้มักจะอายเมื่อถูกเพื่อนล้อเลียนการพูดของตน ส่งผลให้ไม่อยากพูดหรือมองตัวเองในแง่ลบ มักมีอาการหงุดหงิดง่าย

6.1 วัสดุอุปกรณ์

- 6.1.1 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยการสื่อสาร
- 6.1.2 กระดานสื่อสาร บัตรภาพ/บัตรคำ
- 6.1.3 อุปกรณ์ช่วยการสื่อสาร: โอบาและโปรแกรมปราชัย
- 6.1.4 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการเดาคำศัพท์และการเขียน

6.2 บริการพิเศษ

- 6.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ
- 6.2.2 บริการกายภาพบำบัดและกิจกรรมบำบัด
- 6.2.3 บริการฝึกพูดและแก้ไขการพูดและฝึกทักษะการสื่อสาร
- 6.2.4 การปรับพฤติกรรมโดยนักจิตวิทยา

7. ความต้องการพิเศษของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม/อารมณ์/สังคม

เด็กจะมีการปรับตัวทางสังคมไม่ถูกต้อง เช่นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เด็กบางคนอาจไม่กล้าพูดกล้าแสดงในชั้นเรียน บางคนขาดความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเห็นได้ชัดบางคนเป็นคนเจ้าอารมณ์ เด็กเหล่านี้ขาดทักษะที่จำเป็นในการติดต่อกับผู้อื่น ก้าวร้าว ไม่มีวุฒิภาวะ หรือไม่ก็แสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม มีทัศนคติที่ไม่ดีกับตนเอง

7.1 วัสดุอุปกรณ์

- 7.1.1 เครื่องดนตรีที่เสริมสร้างกิจกรรมนันทนาการ
- 7.1.2 สื่อการเรียนรู้ต่างๆ

7.2 บริการพิเศษ

- 7.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ
- 7.2.2 บริการกายภาพบำบัดและกิจกรรมบำบัด
- 7.2.3 การฝึก ทักษะการดำเนินชีวิตประจำวันและทักษะทางสังคม
- 7.2.4 การใช้ดนตรีบำบัดและศิลปะบำบัด
- 7.2.5 การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการปรับพฤติกรรม

8. ความต้องการพิเศษของเด็กออทิสติก

ลักษณะที่เด่นชัดของปัญหาเด็ก คือ การขาดทักษะทางสังคม เล่นกับใครไม่เป็น มีความผิดปกติในการเปล่งเสียง แสดงพฤติกรรมซ้ำซากอย่างเด่นชัด หมกมุ่น ขาดจินตนาการ

8.1 วัสดุอุปกรณ์

- 8.1.1 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการอ่านและเขียน
- 8.1.2 จอภาพแบบสัมผัส
- 8.1.3 อุปกรณ์ช่วยการสื่อสาร: โอบา และโปรแกรมปราชัย
- 8.1.4 บัตรภาพ/บัตรคำ กระดานสื่อสาร
- 8.1.5 อุปกรณ์การเขียนขนาดพิเศษ

8.2 บริการพิเศษ

- 8.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ
- 8.2.2 บริการกายภาพบำบัดและกิจกรรมบำบัด
- 8.2.3 บริการฝึกพูดและแก้ไขการพูด
- 8.2.4 การฝึกทักษะการดำเนินชีวิตประจำวันและทักษะทางสังคม
- 8.2.5 บริการดนตรีบำบัดและศิลปะบำบัด
- 8.2.6 การปรับพฤติกรรม

9. ความต้องการพิเศษของเด็กพิการซ้อน

เนื่องจากเด็กมีความบกพร่องหลายด้านพร้อมกัน ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง การสื่อสาร ความหมาย การเคลื่อนไหว ตลอดจนทำให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ตามมา บางคนมีพฤติกรรมในการทำร้ายตนเอง

9.1 วัสดุอุปกรณ์

- 9.1.1 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้
- 9.1.2 สื่อการเรียนรู้
- 9.1.3 อุปกรณ์ช่วยในการสื่อสาร

9.2 บริการพิเศษ

- 9.2.1 บริการสอนเสริมวิชาการ
- 9.2.2 บริการกายภาพบำบัดและกิจกรรมบำบัด
- 9.2.3 การฝึกทักษะการดำเนินชีวิตประจำวันและทักษะทางสังคม
- 9.2.4 บริการพี่เลี้ยงและบริการผู้ช่วยเหลือ
- 9.2.5 บริการดนตรีบำบัดและศิลปะบำบัด
- 9.2.6 การปรับพฤติกรรมและแก้ไขปัญหาด้านจิตวิทยา (ศศิพันธ์ สุขบุญพันธ์. 2558: 43-58)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษย่อมมีความต้องการพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป นอกจากเด็กควรได้รับการสนองตอบต่อความต้องการทางด้านปัจจัยสี่แล้ว ยังต้องการการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม นับตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งความต้องการที่สำคัญที่สุด คือความรู้สึกว่าตนเป็นคนมีค่า มีความหมาย แต่ความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสำเร็จสมหวังตามขีดขั้นแห่งความต้องการเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับสังครอบตัวของเด็กนั้นว่า จะยอมรับและให้โอกาสแก่เด็กได้ แสดงความสามารถที่จะป็นบ้นได้ให้ถึงความต้องการแต่ละขีดขั้นเพียงใด

ในส่วนของการต้องการพิเศษนั้น การให้การสนองตอบนั้นควรพิจารณาจากสภาพความพิการที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดต่าง ๆ ของเด็กแต่ละประเภท ซึ่งความต้องการพิเศษของเด็กจะมีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน จึงควรที่ผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณาส่งเสริมความต้องการพิเศษนี้ประกอบกันกับแผนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มก็จะทำให้เกิดความครอบคลุมในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุดการสอนคำพื้นฐานประกอบรูปภาพจริง เรื่อง ชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนคำพื้นฐานระดับประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ธีรพงศ์ แก่นอินทร์ (2554) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอน เรื่อง การเขียนพยัญชนะไทยที่มีต่อความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า (1) ชุดการสอน เรื่อง การเขียนพยัญชนะไทย สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 1 มีประสิทธิภาพของชุดการสอนร้อยละ 84.84/80.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80/80 (2) นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หลังจากได้รับการใช้ชุดการสอน เรื่อง การเขียนพยัญชนะไทย มีความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับดีและสูงขึ้น

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

จันทรา เทพชุมพล (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่าน เรื่อง การประสมสระเดียว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า หนังสือประกอบการเรียนรู้ทั้ง 14 เล่ม มีค่าตรงนัยความเหมาะสมตามวิธีการแบบลิเคอร์ท คือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป วิ่งจัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและแบบฝึกการอ่าน เรื่องการประสมสระเดียว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยรวมมีค่าประสิทธิภาพ 80.61/80.06 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่เรียนโดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่าน เรื่องการ

ประสมสระเดี่ยว โดยภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ เรื่อง การประสมสระเดี่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

พนอ ทองศรีพงษ์ (2550) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้ แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสูงกว่าก่อนเรียน

ลำตวน ศรีพรหมมาศ (2553) ได้ศึกษาการใช้สมุดภาพคำหมวดหมู่เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน คำภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกรณีศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้สมุดภาพคำหมวดหมู่เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำภาษาไทย มีทักษะการอ่านคำภาษาไทยสูงขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 93.67

วิรัชญา อภิญญา (2551) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียนที่เรียนช้าโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา พบว่า นักเรียนเรียนช้า (Slow Learners) หลังจากใช้หนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาการใช้อ่านคำของนักเรียนแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมในการอ่านคำอยู่ในระดับคุณภาพดี และมีพัฒนาการในด้านการอ่านคำหลังจากใช้หนังสือเล่มใหญ่สูงกว่าก่อนใช้หนังสือเล่มใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ

ศิริพร ธรรมสถิตวงศ์ (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะในด้านการอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โดยใช้แบบทดสอบการอ่านสะกดคำที่ประสมสระต่างๆ ให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน ในขั้นแรกคือก่อนเรียน นักเรียนสามารถอ่านคำที่กำหนดให้ได้อยู่ในเกณฑ์ 49.44, 45.00, 48.88 คิดเป็นร้อยละ 47.77 ผลคือยังต้องการปรับปรุง ดังนั้นครูจึงใช้แนวการสอนและเทคนิคต่างๆในการที่จะให้นักเรียนมีความเข้าใจในทักษะด้านการอ่านสะกดคำและได้ให้เพื่อนๆในห้องได้มีส่วนร่วมในการแนะนำหลัก และวิธีการอ่านสะกดคำ หลังจากนั้นครูได้ใช้ชุดแบบทดสอบชุดเดิมให้นักเรียนได้ฝึกทดลองอ่านสะกดคำอีกครั้ง ผลปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสะกดคำโดยคิดเป็นร้อยละ 76.66, 79.44, 75.55 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการทักษะในด้านการอ่านดีขึ้น

สุจิต มูลเมือง (2550) ได้ศึกษาการสร้างหนังสือเล่มใหญ่เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำ: กรณีศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า (1) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ที่ได้รับการสอนโดยหนังสือเล่มใหญ่ มีความสามารถในการอ่านคำอยู่ในระดับดี (2) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้สามารถอ่านคำหลังจากการใช้หนังสือเล่มใหญ่ ร้อยละ 72.50

อัจฉรา สุดสังข์ (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่าน สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับช่วงชั้นที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลอง มีคะแนนรวมเฉลี่ยหลังทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุบล ไกรสร (2551) ได้ศึกษาผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านการคิดวิเคราะห์โดยใช้บทเพลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ โดยใช้บทเพลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 85.36/84.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ โดยใช้บทเพลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน การคิดวิเคราะห์ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

กัญญา ยี่ดวง (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับคาบเส้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับคาบเส้น เมื่อใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำมีความสามารถทางการเขียนสะกดคำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

จิตกาญจนา รุกชาติ (2554) ได้ศึกษาความสามารถในการเขียนพยัญชนะของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการเขียน ระดับชั้นประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการเขียนเทคนิคอักษรจาง ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 1 หลังจากได้รับการใช้ชุดแบบฝึกทักษะการเขียนเทคนิคอักษรจาง มีความสามารถในการเขียนพยัญชนะอยู่ในระดับดีและสูงขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า ชุดการสอน หากนำมาใช้บูรณาการกับการเรียนการสอนและให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่อง ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เกิดทักษะการอ่านและการเขียน ได้เป็นอย่างดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะตามจุดประสงค์ที่ต้องการ